

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

TAMARA ČARETA

της 22ας Ιουνίου 2023¹

Υπόθεση C-281/22

G.K.,

B.O.D. GmbH,

S.L.

παρισταμένου του:

Österreichischer Delegierter Europäischer Staatsanwalt

[αίτηση του Oberlandesgericht Wien
(εφετείου Βιέννης, Αυστρία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις – Ευρωπαϊκή Εισαγγελία – Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 – Διασυνοριακές έρευνες – Μέτρα έρευνας που ανατίθενται σε βοηθό εντεταλμένο εισαγγελέα – Προηγούμενη δικαστική έγκριση – Αποτελεσματικός δικαστικός έλεγχος – Αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης – Θεμελιώδη δικαιώματα»

1. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, με εξουσίες έρευνας και δίωξης αξιόποινων πράξεων εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρχισε να λειτουργεί την 1η Ιουνίου 2021. Στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο καλείται, για πρώτη φορά, να ερμηνεύσει τη νομική πράξη δυνάμει της οποίας συστάθηκε η ως άνω υπηρεσία και η οποία καθορίζει τους κανόνες λειτουργίας της, ήτοι τον κανονισμό για την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία².

2. Στα εγκλήματα που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης εμπλέκονται συχνά πρόσωπα από πολλά κράτη μέλη. Ως εκ τούτου, για την εκπλήρωση των καθηκόντων της, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία θα πρέπει να είναι σε θέση να διεξάγει διασυνοριακές έρευνες. Στις έρευνες αυτές συμμετέχουν ο επιληφθείς(-είσα) ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας (στο εξής: επιληφθείς ευρωπαίος εντεταλμένος εισαγγελέας)³, ο οποίος διεξάγει την έρευνα σε ένα κράτος μέλος, και ένας/μια βοηθός ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας (στο εξής: βοηθός ευρωπαίος εντεταλμένος εισαγγελέας)⁴, στον οποίο ανατίθεται η εκτέλεση του μέτρου έρευνας σε άλλο κράτος μέλος. Στο πλαίσιο της υπό κρίση υπόθεσης, το Δικαστήριο καλείται να διευκρινίσει ορισμένες πτυχές του κανονισμού 2017/1939 που αφορούν τέτοιες διασυνοριακές έρευνες.

¹ Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

² Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου, της 12ης Οκτωβρίου 2017, σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας (ΕΕ 2017, L 283, σ. 1) (στο εξής: κανονισμός 2017/1939).

³ Βλ. άρθρο 2, παράγραφος 5, του κανονισμού 2017/1939.

⁴ Βλ. άρθρο 2, παράγραφος 6, του κανονισμού 2017/1939.

3. Τα τρία προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο μπορούν να εξεταστούν από κοινού. Κατ' ουσίαν, το αιτούν δικαστήριο ερωτά ποιο εθνικό δικαστήριο (ή δικαστήρια) είναι αρμόδιο να χορηγεί δικαστική έγκριση ως προς ορισμένο μέτρο έρευνας σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο στο οποίο διεξάγεται η κύρια έρευνα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Αν αρμόδιο για τη χορήγηση της έγκρισης είναι το δικαστήριο του κράτους του βοηθού ευρωπαίου εντεταλμένου εισαγγελέα, ποια θα πρέπει να είναι η έκταση του εκ μέρους του δικαστικού ελέγχου, περαιτέρω δε, διαδραματίζει κάποιο ρόλο στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής τυχόν προηγούμενη δικαστική έγκριση χορηγηθείσα σε άλλο κράτος μέλος;

4. Το ζήτημα αυτό δεν είναι καθόλου απλό. Οι μετέχοντες στην υπό κρίση διαδικασία προτείνουν δύο αλληλοαποκλειόμενες ερμηνείες των άρθρων 31 και 32 του κανονισμού 2017/1939. Όπως θα καταδείξω, οι δύο αυτές αντικρουόμενες λύσεις στηρίζονται στις συνήθεις ερμηνευτικές μεθόδους που χρησιμοποιεί το Δικαστήριο: μέσω της ερμηνείας του γράμματος, του πλαισίου, των σκοπών και του ιστορικού θέσπισης⁵ του κανονισμού 2017/1939. Καμία από τις προτεινόμενες προσεγγίσεις δεν δικαιολογείται πλήρως υπό το πρίσμα όλων των ως άνω ερμηνευτικών εργαλείων. Ωστόσο, το Δικαστήριο θα πρέπει να επιλέξει μία εξ αυτών.

I. Τα πραγματικά περιστατικά, το εφαρμοστέο δίκαιο και τα προδικαστικά ερωτήματα

5. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, μέσω του ευρωπαίου εντεταλμένου εισαγγελέα της στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας (Μόναχο), διεξάγει έρευνα κατά των G.K., S.L. και της B.O.D. GmbH (στο εξής: κατηγορούμενοι). Τα εν λόγω πρόσωπα είναι ύποπτα για την παραβίαση τελωνειακών κανονισμών μέσω της παροχής ψευδών στοιχείων κατά την εισαγωγή βιοντίτζελ (προελεύσεως ΗΠΑ) στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με αποτέλεσμα την πρόκληση συνολικής ζημίας περίπου 1 295 000 ευρώ. Η εν λόγω εικαζόμενη ζημία συνιστά οικονομικό συμφέρον της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, ως εκ τούτου, εμπίπτει στη δικαιοδοσία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας⁶.

6. Παρά το γεγονός ότι η κύρια έρευνα διεξάγεται στη Γερμανία, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία έκρινε αναγκαία τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σε άλλα κράτη μέλη. Ως εκ τούτου, κρίθηκε αναγκαία η διεξαγωγή διασυνοριακής έρευνας σε άλλα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένης της Αυστρίας. Ειδικότερα, ο επιληφθείς ευρωπαίος εντεταλμένος εισαγγελέας ανέθεσε την έρευνα και την κατάσχεση των περιουσιακών στοιχείων των κατηγορουμένων στην Αυστρία.

7. Κατά το αυστριακό δίκαιο, το ως άνω μέτρο έρευνας υπόκειται σε προηγούμενη δικαστική έγκριση. Ως εκ τούτου, ο βοηθός ευρωπαίος εντεταλμένος εισαγγελέας ζήτησε και έλαβε από τα αρμόδια δικαστήρια παραγγελίες για διενέργεια έρευνας στις κατοικίες και τις επαγγελματικές εγκαταστάσεις των κατηγορουμένων με σκοπό την κατάσχεση δυνητικώς ενοχοποιητικών εγγράφων και υλισμικών.

⁵ Βλ., για παράδειγμα, τις ακόλουθες πρόσφατες εξηγήσεις σχετικά με την ερμηνευτική μέθοδο που χρησιμοποίησε το Δικαστήριο: «[...] κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, προκειμένου να ερμηνευθεί διάταξη του δικαίου της Ένωσης, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο αυτή εντάσσεται και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος [...]». Βλ., για παράδειγμα, απόφαση της 2ας Φεβρουαρίου 2023, Towarzystwo Ubezpieczeń Z (Παραπλανητικές τυποποιημένες συμβάσεις) (C-208/21, EU:C:2023:64, σκέψη 76 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Βλ., επίσης, απόφαση της 13ης Οκτωβρίου 2022, Perfumesco.pl (C-355/21, EU:C:2022:791, σκέψη 39). «Το ιστορικό της θεσπίσεως μιας διατάξεως του δικαίου της Ένωσης μπορεί επίσης να προσφέρει στοιχεία χρήσιμα για την ερμηνεία της [...]».

⁶ Ένα ορισμένο επίπεδο εναρμόνισης των στοιχείων των οικονομικών εγκλημάτων που θίγουν τα συμφέροντα της Ένωσης προβλέπεται στην οδηγία (ΕΕ) 2017/1371 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουλίου 2017, σχετικά με την καταπολέμηση, μέσω του ποινικού δικαίου, της απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης (ΕΕ 2017, L 198, σ. 29) (στο εξής: οδηγία 2017/1371).

8. Όπως διευκρινίστηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, δεν ζητήθηκε ούτε πραγματοποιήθηκε προηγούμενος δικαστικός έλεγχος των ζητηθέντων μέτρων έρευνας και κατάσχεσης από τα γερμανικά δικαστήρια, μολοντί κάτι τέτοιο θα επιβαλλόταν σε αντίστοιχη εγχώρια κατάσταση. Τα παραπάνω αποτελούν απόρροια του τρόπου με τον οποίο εφάρμοσε η Γερμανία το άρθρο 31, παράγραφος 3, του κανονισμού 2017/1939. Σύμφωνα με την ως άνω εφαρμογή, η χορήγηση προηγούμενης δικαστικής έγκρισης δεν είναι αναγκαία εφόσον το μέτρο έρευνας πρόκειται να διεξαχθεί σε κράτος μέλος του οποίου το δίκαιο επιτάσσει και αυτό τη χορήγηση προηγούμενης δικαστικής έγκρισης⁷. Στην περίπτωση αυτή, αρμόδιο για την έγκριση του επίμαχου μέτρου έρευνας είναι το δικαστήριο του τελευταίου ως άνω κράτους μέλους. Κατά συνέπεια, ο επιληφθείς ευρωπαίος εντεταλμένος εισαγγελέας δεν ζήτησε τη χορήγηση δικαστικής έγκρισης στη Γερμανία.

9. Την 1η Δεκεμβρίου 2021, οι κατηγορούμενοι άσκησαν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, ήτοι του Oberlandesgericht Wien (εφετείου Βιέννης, Αυστρία), προσφυγές κατά των παραγγελιών διενέργειας έρευνας οι οποίες είχαν λάβει έγκριση από τέσσερα αυστριακά δικαστήρια. Υποστηρίζουν ότι τα εγκεκριμένα μέτρα έρευνας και κατάσχεσης δεν ήταν ούτε αναγκαία ούτε σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας.

10. Το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ότι, κατά τη διάρκεια της κύριας δίκης, ο Αυστριακός βοηθός ευρωπαίος εντεταλμένος εισαγγελέας υποστήριξε ότι ο κανονισμός 2017/1939 δημιούργησε ένα νέο είδος νομικού πλαισίου για τα διασυνοριακά μέτρα έρευνας, κατά το οποίο η αιτιολόγησή τους πρέπει να εξετάζεται μόνο στο κράτος μέλος του επιληφθέντος ευρωπαίου εντεταλμένου εισαγγελέα. Το δικαστήριο του κράτους του βοηθού ευρωπαίου εντεταλμένου εισαγγελέα δεν δύναται να εκτιμήσει το ουσιαστικό κύρος του μέτρου έρευνας. Μπορεί να ελέγξει μόνον τη συμμόρφωση του μέτρου με τις τυπικές και διαδικαστικές απαιτήσεις για την εκτέλεσή του. Ως εκ τούτου, ο βοηθός ευρωπαίος εντεταλμένος εισαγγελέας έκρινε ότι οι προσφυγές έπρεπε να απορριφθούν.

11. Κατά συνέπεια, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν τα δικαστήρια του κράτους μέλους του βοηθού ευρωπαίου εντεταλμένου εισαγγελέα έχουν την εξουσία να ασκούν πλήρη έλεγχο, όπως θα έπρατταν σε μια αμιγώς εγχώρια κατάσταση, ή αν, όσον αφορά τις διασυνοριακές έρευνες της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, ο έλεγχός τους θα πρέπει να περιορίζεται μόνο στα διαδικαστικά ζητήματα που αφορούν την εφαρμογή των εν λόγω μέτρων έρευνας. Το ως άνω δικαστήριο εκτιμά ότι η απάντηση στο εν λόγω ερώτημα εξαρτάται από την ερμηνεία του άρθρου 31 και του άρθρου 32 του κανονισμού 2017/1939.

12. Το άρθρο 31, παράγραφοι 1 έως 3, του κανονισμού 2017/1939, το οποίο επιγράφεται «Διασυνοριακές έρευνες», ορίζει τα εξής:

«1. Οι ευρωπαίοι(-ες) εντεταλμένοι(-ες) εισαγγελείς συνεργάζονται στενά μέσω αμοιβαίας συνδρομής και τακτικής διαβούλευσης μεταξύ τους σε διασυνοριακές υποθέσεις. Όταν πρέπει να ληφθεί μέτρο σε κράτος μέλος άλλο από το κράτος μέλος του (της) επιληφθέντος(-είσας) ευρωπαίου(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα, αυτός (αυτή) ο (η) ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας αποφασίζει το αναγκαίο μέτρο και αναθέτει τη λήψη του σε ευρωπαίο(-α) εντεταλμένο(-η) εισαγγελέα που εδρεύει στο κράτος μέλος στο οποίο πρέπει να εκτελεστεί το μέτρο.

⁷ Gesetz zur Ausführung der EU-Verordnung zur Errichtung der Europäischen Staatsanwaltschaft (ομοσπονδιακός νόμος για την εφαρμογή του θεσμού της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας), της 10ης Ιουλίου 2020 (BGBl. I S. σ. 1648), άρθρο 3, παράγραφος 2.

2. Ο (Η) επιληφθείς(-είσα) ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας δύναται να αναθέτει τη λήψη οποιουδήποτε μέτρου έχει στη διάθεσή του (της) σύμφωνα με το άρθρο 30. Η αιτιολόγηση και η λήψη των εν λόγω μέτρων διέπονται από το δίκαιο του κράτους μέλους του (της) επιληφθέντος(-είσας) ευρωπαίου(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα. Όταν ο (η) επιληφθείς(-είσα) ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας αναθέτει μέτρο έρευνας σε έναν (μία) ή περισσότερους(-ες) ευρωπαίους(-ες) εντεταλμένους(-ες) εισαγγελείς από άλλο κράτος μέλος, ενημερώνει ταυτόχρονα τον (την) εποπτεύοντα(-ουσα) ευρωπαίο(-α) εισαγγελέα.

3. Αν απαιτείται δικαστική έγκριση για το μέτρο σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους του (της) βοηθού ευρωπαίου(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα, ο (η) βοηθός ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας λαμβάνει την έγκριση αυτή σύμφωνα με το δίκαιο του εν λόγω κράτους μέλους.

Αν απορριφθεί το αίτημα δικαστικής έγκρισης του μέτρου που έχει ανατεθεί, ο (η) επιληφθείς(-είσα) ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας ανακαλεί την ανάθεση.

Εντούτοις, αν το δίκαιο του κράτους μέλους του (της) βοηθού ευρωπαίου(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα δεν απαιτεί τέτοια δικαστική έγκριση αλλά την απαιτεί το δίκαιο του κράτους μέλους του (της) επιληφθέντος(-είσας) ευρωπαίου(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα, η έγκριση λαμβάνεται από τον (την) τελευταίο(-α) αυτόν(-ή) ευρωπαίο(-α) εντεταλμένο(-η) εισαγγελέα και συνυποβάλλεται με την ανάθεση.»

13. Το άρθρο 32 του κανονισμού 2017/1939, το οποίο επιγράφεται «Επιβολή των μέτρων που έχουν ανατεθεί», ορίζει τα εξής:

«Τα μέτρα που έχουν ανατεθεί εκτελούνται σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό και το δίκαιο του κράτους μέλους του (της) βοηθού ευρωπαίου(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα. Τηρούνται οι διατυπώσεις και οι διαδικασίες που ορίζονται ρητώς από τον (την) επιληφθέντα(-είσα) ευρωπαίο(-α) εντεταλμένο(-η) εισαγγελέα, εκτός αν οι εν λόγω διατυπώσεις και διαδικασίες είναι αντίθετες στις θεμελιώδεις αρχές του δικαίου του κράτους μέλους του (της) βοηθού ευρωπαίου(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα.»

14. Υπό τις συνθήκες αυτές, το αιτούν δικαστήριο, Oberlandesgericht Wien (εφετείο Βιέννης), αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1) Έχει το δίκαιο της Ένωσης, και ειδικότερα το άρθρο 31, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, και το άρθρο 32 του [κανονισμού 2017/1939] την έννοια ότι, όταν, επί διασυνοριακών ερευνών, απαιτείται δικαστική έγκριση για μέτρο προς εφαρμογή στο κράτος μέλος του [βοηθού] Ευρωπαίου εντεταλμένου εισαγγελέα, πρέπει να εξετάζονται όλες οι ουσιαστικές προϋποθέσεις, όπως το αξιόποιο της πράξης, οι ενδείξεις ενοχής, ο αναγκαίος και αναλογικός χαρακτήρας του μέτρου;
- 2) Πρέπει κατά την εν λόγω εξέταση να λαμβάνεται υπόψη το ότι στο κράτος μέλος του επιληφθέντος Ευρωπαίου εντεταλμένου εισαγγελέα έχει ήδη ελεγχθεί από εθνικό δικαστήριο σύμφωνα με το δίκαιο του οικείου κράτους μέλους το επιτρεπτό της λήψης του μέτρου;
- 3) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα και καταφατικής απαντήσεως στο δεύτερο ερώτημα, σε ποιο βαθμό πρέπει να διενεργείται δικαστικός έλεγχος στο κράτος μέλος του [βοηθού] Ευρωπαίου εντεταλμένου εισαγγελέα;»

15. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν οι διάδικοι της κύριας δίκης, η Αυστριακή, η Γερμανική, η Γαλλική, η Ολλανδική και η Ρουμανική Κυβέρνηση, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Στις 27 Φεβρουαρίου 2023 διεξήχθη επ' ακροατηρίου συζήτηση, κατά την οποία όλοι οι ως άνω μετέχοντες στη διαδικασία, πλην της Γαλλίας, ανέπτυξαν προφορικώς τις παρατηρήσεις τους.

II. Νομική ανάλυση

16. Προκειμένου να καταλήξω στην πρότασή μου προς το Δικαστήριο όσον αφορά την απάντηση που πρέπει να δοθεί στα ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου, θα προχωρήσω ως ακολούθως. Καταρχάς, θα περιγράψω συνοπτικά την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία και τη διαδικασία που οδήγησε στη σύστασή της, η οποία (αναμφιβόλως) άσκησε επιρροή ως προς τις επιλογές που έγιναν στο τελικό κείμενο του κανονισμού 2017/1939 (Α). Εν συνεχεία, θα εκθέσω τις δύο διαφορετικές ερμηνείες που προτείνουν στο Δικαστήριο οι μετέχοντες στην κύρια δίκη, παρουσιάζοντας συγχρόνως τα επιχειρήματά τους (Β). Στο τελευταίο μέρος, θα προτείνω στο Δικαστήριο ποια ερμηνεία να επιλέξει, λαμβανομένων υπόψη των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων αμφοτέρων. Στο πλαίσιο αυτό, θα αναλύσω επίσης το ζήτημα της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων στο πλαίσιο των εργασιών της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας (Γ).

Α. Σύντομη εισαγωγή στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία και το ιστορικό της θέσπισης των κανόνων για τις διασυνοριακές έρευνες

17. Η σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας αποτελεί πραγματική καινοτομία και ένα σημαντικό βήμα στη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Πρόκειται για ενιαίο και, παρά την αποκεντρωμένη οργάνωσή του⁸, αδιαίρετο όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁹, το οποίο διαθέτει εξουσίες έρευνας και δίωξης των αδικημάτων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹⁰.

18. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία έχει συσταθεί δυνάμει του άρθρου 86 ΣΛΕΕ, το οποίο εισήχθη με τη Συνθήκη της Λισσαβώνας. Οι ενέργειες οι οποίες θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και για τις οποίες είναι αρμόδια η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ορίζονται στην οδηγία 2017/1371. Ωστόσο, εξακολουθεί να εναπόκειται στα κράτη μέλη η τυποποίηση των εν λόγω πράξεων ως εγκλημάτων και ο καθορισμός των στοιχείων τους στο εθνικό δίκαιο του οικείου κράτους μέλους.

19. Επιπλέον, ο κανονισμός 2017/1939 ρυθμίζει μόνον εν μέρει τις διαδικασίες της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Για όλες τις περιπτώσεις ως προς τις οποίες δεν έχουν θεσπισθεί κανόνες της Ένωσης, ο εν λόγω κανονισμός καθορίζει μόνον ποιου κράτους μέλους το δίκαιο θα τύχει εφαρμογής¹¹.

⁸ Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία λειτουργεί μέσω ενός δικτύου ευρωπαϊών εισαγγελέων σε επίπεδο Ένωσης (στο Λουξεμβούργο) υπό τη διεύθυνση του(της) ευρωπαϊού(-ας) γενικού(-ής) εισαγγελέα. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία απαρτίζεται από τους ευρωπαίους εισαγγελείς, τα μόνιμα τμήματα (τα οποία παρακολουθούν και διευθύνουν τις έρευνες και διασφαλίζουν τη συνοχή των δραστηριοτήτων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας) και το συλλογικό όργανο της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας [το οποίο απαρτίζεται από έναν (μία) ευρωπαίο(-α) εισαγγελέα ανά κράτος μέλος]. Το αποκεντρωμένο επίπεδο αποτελείται από ευρωπαίους(-ες) εντεταλμένους(-ες) εισαγγελείς από κάθε συμμετέχον κράτος μέλος.

⁹ Άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 2017/1939.

¹⁰ Βλ. άρθρο 86, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ και άρθρο 4 του κανονισμού 2017/1939.

¹¹ Βλ. άρθρο 5, παράγραφος 3, του κανονισμού 2017/1939.

20. Ως εκ τούτου, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία αποτελεί μεν ενιαίο και αδιαίρετο όργανο, αλλά λειτουργεί άνευ κοινών κανόνων ουσιαστικού ή δικονομικού ποινικού δικαίου. Τα ζητήματα αυτά εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τις νομοθεσίες των κρατών μελών, οι οποίες ενδέχεται να διαφοροποιούνται ως προς τις λύσεις που υιοθετούν. Τόσο ο ενιαίος χαρακτήρας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, αφενός, όσο και η εξάρτησή της από το εθνικό δίκαιο, αφετέρου, αποτελούν σημαντικά στοιχεία για την ερμηνεία του κανονισμού 2017/1939.

21. Η πορεία προς τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας δεν υπήρξε ούτε εύκολη ούτε ταχεία. Μετά από χρόνια προπαρασκευαστικών εργασιών¹² και κατόπιν της αρχικής πρότασης που χρονολογείται από το 2013¹³, η οποία δεν κατέληξε σε ομόφωνη συμφωνία, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία συστάθηκε τελικά ως μηχανισμός ενισχυμένης συνεργασίας σύμφωνα με το άρθρο 20, παράγραφος 2, ΣΕΕ και το άρθρο 329, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Ωστόσο, το νέο αυτό εγχείρημα δεν έγινε αποδεκτό από όλα τα κράτη μέλη, με αποτέλεσμα να μη συμμετέχουν όλα σε αυτό¹⁴.

22. Οι διαπραγματεύσεις που οδήγησαν στην έκδοση του κανονισμού 2017/1939 υπήρξαν ιδιαιτέρως δύσκολες όσον αφορά τα διασυνοριακά μέτρα έρευνας¹⁵.

23. Στην πρόταση του 2013, το άρθρο 26 απαριθμούσε 21 διαφορετικά μέτρα έρευνας. Για δέκα από τα μέτρα αυτά, συμπεριλαμβανομένης, όπως εν προκειμένω, της έρευνας σε χώρους, θα απαιτείτο έγκριση της αρμόδιας δικαστικής αρχής του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου τα εν λόγω μέτρα έρευνας πρόκειται να εκτελεστούν¹⁶.

24. Σε απάντηση της πρότασης αυτής, 14 εθνικά κοινοβούλια απηύθυναν αιτιολογημένες γνώμες στην Επιτροπή, ενεργοποιώντας με τον τρόπο αυτό τον μηχανισμό ελέγχου της επικουρικότητας που προβλέπεται στο άρθρο 7, παράγραφος 2, του πρωτοκόλλου αριθ. 2¹⁷. Στις αιτιολογημένες γνώμες τους, ορισμένα εθνικά κοινοβούλια εξέφρασαν την ανησυχία ότι μια απαρίθμηση των μέτρων έρευνας θα περιόριζε τους διαδικαστικούς κανόνες και ότι, δεδομένου ότι ορισμένα μέτρα έρευνας δεν προβλέπονται στο εθνικό δίκαιο ορισμένων κρατών μελών, δεν θα διασφαλιζόταν το αναγκαίο επίπεδο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων¹⁸.

¹² Βλ., μεταξύ άλλων, *Corpus Juris 2000*, Πράσινη Βίβλος σχετικά με την ποινική προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας και δημιουργία ευρωπαϊκής εισαγγελικής αρχής, COM(2001) 715 τελικό (η «πρόταση της Φλωρεντίας»). Το *Corpus Juris* αποτέλεσε συνέχεια του *Corpus Juris 1997* («Εισαγωγή ποινικών διατάξεων για τα οικονομικά συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης», έκδ. Economica Paris, 1997), το οποίο εκπονήθηκε από ομάδα εμπειρογνομόνων που διορίστηκαν κατά τη συνεδρίαση των προέδρων των ευρωπαϊκών ενώσεων ποινικού δικαίου στο πανεπιστήμιο Urbino (Ιταλία) το 1995. Η κύρια πρόταση στο *Corpus Juris* ήταν η δημιουργία ενιαίου νομικού χώρου, ο οποίος θα ρυθμίζει τόσο το ουσιαστικό όσο και το δικονομικό ποινικό δίκαιο, εκ των οποίων το τελευταίο περιελάμβανε και πρόταση για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. <<https://www.eppo.europa.eu/en/background>>.

¹³ Πρόταση για κανονισμό του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, COM(2013) 534 τελικό (στο εξής: πρόταση του 2013).

¹⁴ Τα μη συμμετέχοντα κράτη μέλη είναι η Ουγγαρία, η Πολωνία και η Σουηδία. Η Δανία και η Ιρλανδία έχουν δυνατότητα εξαίρεσης από τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης (ΧΕΑΔ).

¹⁵ Herrnfeld, H.H., «Article 31», σε Herrnfeld, H.H., Brodowski, D., και Burchard, C. (επιμ.), *European Public Prosecutor's Office. Article-by-Article Commentary* [κατ' άρθρον ερμηνεία], Bloomsbury Publishing, 2020, σ. 300.

¹⁶ Βλ., συναφώς, παραγράφους 4 και 5 του άρθρου 26 της πρότασης του 2013: «4. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε τα μέτρα έρευνας που αναφέρονται στις υποπεριπτώσεις α) έως ι) της παραγράφου 1 να υπόκεινται στην έγκριση της αρμόδιας δικαστικής αρχής του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου πρόκειται να εκτελεστούν» και «5. Τα μέτρα έρευνας που αναφέρονται στις υποπεριπτώσεις ια) έως κα) της παραγράφου 1 υπόκεινται σε δικαστική έγκριση, μόνο εφόσον αυτό απαιτείται από την εθνική νομοθεσία του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου πρόκειται να εκτελεστούν».

¹⁷ Πρωτόκολλο αριθ. 2 σχετικά με την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας (ΕΕ 2008, C 115, σ. 206).

¹⁸ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και τα εθνικά κοινοβούλια για την αναθεώρηση της πρότασης κανονισμού του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας σε ό,τι αφορά την αρχή της επικουρικότητας, σύμφωνα με το πρωτόκολλο αριθ. 2, COM(2013) 0851 τελικό, σ. 9.

25. Εν τέλει η εν λόγω πρόταση απορρίφθηκε¹⁹ και υποβλήθηκαν διάφορες αντιπροτάσεις. Η πρόταση που υπέβαλαν από κοινού η αυστριακή και η γερμανική αντιπροσωπεία παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την παρούσα διαδικασία²⁰.

26. Η γερμανική αντιπροσωπεία υπέβαλε τις ακόλουθες γραπτές παρατηρήσεις²¹: «Η διατύπωση του τρέχοντος σχεδίου του άρθρου 26α δεν είναι πειστική και απαιτεί περαιτέρω αναθεώρηση προκειμένου να γίνει αποδεκτή. Χρειαζόμαστε ένα λειτουργικό και αποτελεσματικό σύστημα που θα λειτουργεί τουλάχιστον εξίσου καλά με τη διασυνοριακή συνεργασία βάσει της ΑΔΣ [αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής] και τις διαδικασίες αμοιβαίας αναγνώρισης. Όπως έχει διευκρινιστεί στο παρελθόν: πιστεύουμε ότι πρέπει να δημιουργήσουμε ένα σύστημα που να χρησιμοποιεί την έννοια της αμοιβαίας αναγνώρισης [ήτοι την Ευρωπαϊκή Εντολή Έρευνας (ΕΕΕ)] ως σημείο αφετηρίας και να προχωρήσουμε σε προσαρμογές όπου αυτό είναι σκόπιμο προκειμένου να ανταποκριθούμε στην ιδέα της “ενιαίας υπηρεσίας”».

27. Ως εκ τούτου, η κοινή πρόταση της Αυστρίας και της Γερμανίας αποτύπωσε τις λύσεις αμοιβαίας αναγνώρισης της οδηγίας για την ευρωπαϊκή εντολή έρευνας²²: «Όταν ένα μέτρο πρόκειται να ληφθεί σε κράτος μέλος διαφορετικό από το κράτος μέλος του επιληφθέντος ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα, ο τελευταίος διατάσσει το μέτρο σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους του επιληφθέντος ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα και, εφόσον απαιτείται, ζητεί τη χορήγηση δικαστικής έγκρισης ή ζητεί δικαστική παραγγελία για τη διενέργεια του μέτρου»²³.

28. Ούτε η εν λόγω κοινή πρόταση κατόρθωσε να αποτελέσει το τελικό κείμενο του κανονισμού 2017/1939.

29. Η νομοθετική λύση που επελέγη, όπως αποτυπώνεται στο ισχύον άρθρο 31, παράγραφος 3, του κανονισμού 2017/1939, δημιούργησε ακριβώς τα προβλήματα για τα οποία είχε προειδοποιήσει η γερμανική αντιπροσωπεία όσον αφορά τις προηγούμενες προτάσεις²⁴. Δεν διευκρινίζεται σαφώς το δίκαιο ποιο κράτους μέλους καθορίζει κατά πόσον απαιτείται προηγούμενη δικαστική έγκριση για την εκτέλεση μέτρου ούτε ποιο δικαστήριο είναι αρμόδιο για τη χορήγηση της έγκρισης αυτής. Η υπό κρίση υπόθεση καταδεικνύει με σαφήνεια τα εν λόγω ζητήματα.

¹⁹ Herrinfeld, όπ.π., υποσημείωση 15, σ. 291.

²⁰ Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας – Γραπτές παρατηρήσεις από την αυστριακή και τη γερμανική αντιπροσωπεία, Διοργανικός φάκελος: 2013/0255 (APP), DS 1237/15, 21η Απριλίου 2015.

²¹ Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας – Γραπτές παρατηρήσεις από τη γερμανική αντιπροσωπεία, Διοργανικός φάκελος: 2013/0255 (APP), DS 1234/15, 21η Απριλίου 2015.

²² Οδηγία 2014/41/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Απριλίου 2014, περί της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας σε ποινικές υποθέσεις (ΕΕ 2014, L 130, σ. 1) (στο εξής: οδηγία για την ΕΕΕ).

²³ Επιπλέον, με τις γραπτές παρατηρήσεις της Αυστρίας και της Γερμανίας προτάθηκαν τα ακόλουθα: «Όταν το δίκαιο του κράτους μέλους του(της) βοηθού ευρωπαϊού(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα απαιτεί δικαστική έγκριση ή δικαστική παραγγελία για την αναγνώριση του μέτρου, αυτός(-ή) υποβάλλει την παραγγελία και, κατά περίπτωση, τη δικαστική έγκριση που τη συνοδεύει στην αρμόδια δικαστική αρχή του κράτους μέλους του προς αναγνώριση».

²⁴ Στις γραπτές παρατηρήσεις της Γερμανίας έγιναν επίσης οι ακόλουθες επισημάνσεις: «Επισημαίνονται ορισμένα μόνον κύρια ζητήματα: το κείμενο του άρθρου 26α θα πρέπει να είναι σαφές ως προς το ποιος λαμβάνει την απόφαση να διατάξει ένα μέτρο ή να ζητήσει να διαταχθεί ένα μέτρο από δικαστήριο και ποιο είναι το εφαρμοστέο δίκαιο για την παραγγελία ή την αίτηση για τη λήψη τέτοιων μέτρων. Το τρέχον κείμενο φαίνεται να μη διευκρινίζει το ως άνω ερώτημα, ή ίσως και να αφήνει στον επιληφθέντα ευρωπαϊό εντεταλμένο εισαγγελέα την επιλογή: με τον όρο “αναθέτει” στην παράγραφο 1 δεν διευκρινίζεται ποιος λαμβάνει την απόφαση να διατάξει ένα μέτρο». Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας – Γραπτές παρατηρήσεις από τη γερμανική αντιπροσωπεία, Διοργανικός φάκελος: 2013/0255 (APP), DS 1234/15, 21η Απριλίου 2015. Βλ., επίσης, κατευθυντήριες γραμμές του συλλογικού οργάνου της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας για την εφαρμογή του άρθρου 31 του κανονισμού (ΕΕ) 2017/1939, απόφαση 006/2022 του Συλλογικού Οργάνου, σ. 4, σημείο 8 («Επιπλέον, το άρθρο 31, παράγραφος 3, δεν ρυθμίζει ρητώς τις περιπτώσεις στις οποίες τόσο το δίκαιο του κράτους μέλους του επιληφθέντος ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα όσο και το δίκαιο του κράτους μέλους του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα απαιτούν δικαστική έγκριση»).

30. Ωστόσο, κατά τη νομοθετική διαδικασία ένα ήταν το ζήτημα που έγινε δεκτό από όλες τις αντιπροσωπείες: δεδομένου του ενιαίου χαρακτήρα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας ως οργάνου, ο κανονισμός 2017/1939 θα έπρεπε να είναι απλούστερος από την οδηγία για την ΕΕΕ, η οποία, κατά τον χρόνο της θέσπισής της, αποτελούσε επίσης νέο μέσο συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις²⁵.

B. Οι πιθανές ερμηνευτικές οδοί

31. Ο κανονισμός 2017/1939 δεν αναφέρει τίποτα σχετικά με την ανάγκη προηγούμενης δικαστικής έγκρισης για διασυννορικά μέτρα έρευνας, αφήνοντας τη ρύθμιση του εν λόγω ζητήματος στην ποινική νομοθεσία των κρατών μελών. Ιδιαίτερα προβληματική είναι η περίπτωση στην οποία η εθνική νομοθεσία τόσο του κράτους μέλους του επιληφθέντος όσο και του κράτους μέλους του βοηθού ευρωπαίου εντεταλμένου εισαγγελέα απαιτούν προηγούμενη δικαστική έγκριση. Η αιτιολογική σκέψη 72 του κανονισμού 2017/1939 επισημαίνει ότι η εν λόγω πράξη θα πρέπει καθορίζει με σαφήνεια σε ποιο κράτος μέλος θα πρέπει να λαμβάνεται η έγκριση, αλλά και ότι, σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να υπάρχει μόνο μία έγκριση. Αποτυπώθηκε η εν λόγω δέσμευση στο άρθρο 31, παράγραφος 3, του κανονισμού 2017/1939, και αν ναι, με ποιον τρόπο;

32. Οι μετέχοντες στην υπό κρίση υπόθεση πρότειναν δύο αντικρουόμενες επιλογές ως προς την ερμηνεία της εν λόγω διατάξεως.

33. Προτού παραθέσω και αξιολογήσω τις απόψεις τους, θεωρώ σκόπιμο να επαναλάβω μια άποψη την οποία έχω ήδη εκφράσει σε άλλη υπόθεση²⁶. Κατά τη γνώμη μου, γραμματική ερμηνεία αυτή καθεαυτήν δεν υφίσταται, στον βαθμό που οι λέξεις εντάσσονται πάντοτε σε ορισμένο πλαίσιο. Οι λέξεις με τις οποίες διατυπώνονται οι κανόνες δικαίου είναι ασφαλώς σημαντικές για τους δικαστές, δεδομένου ότι ο νόμος εκφράζεται κυρίως με λέξεις. Καθοδηγούν αλλά και περιορίζουν τους δικαστές²⁷. Ωστόσο, η σημασία που προσλαμβάνουν, μεταξύ άλλων στις νομικές πράξεις, εξαρτάται από το πλαίσιο εντός του οποίου χρησιμοποιούνται. Ως εκ τούτου, είναι πολύ δύσκολο, αν όχι αδύνατον, να διαχωριστεί η γραμματική από τη συστηματική ερμηνεία.

34. Όσον αφορά τη συστηματική ερμηνεία, το Δικαστήριο την αντιλαμβάνεται με διάφορους τρόπους. Γενικότερα, το Δικαστήριο αναφέρεται στις διατάξεις που πλαισιώνουν τη διάταξη της οποίας ζητείται η ερμηνεία ή την πράξη στο σύνολό της²⁸. Ωστόσο, το Δικαστήριο έχει επίσης κρίνει ότι το ιστορικό θέσπισης είναι κρίσιμο για την ερμηνεία των διατάξεων του πρωτογενούς²⁹

²⁵ Βλ. πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας – Λοιπά ζητήματα. Προεδρία του Συμβουλίου 12344/16, 20 Σεπτεμβρίου 2016, σ. 5.

²⁶ Προτάσεις της γενικής εισαγγελέα Τ. Σαρέτα στην υπόθεση *Rigall Arteria Management* (C-64/21, EU:C:2022:453, σημείο 43).

²⁷ Ακόμη και οι πλέον ένθερμοι θεωρητικοί του κλάδου των κριτικών νομικών σπουδών θα παραδέχονταν ότι οι κανόνες δικαίου, όπως διατυπώνονται, περιορίζουν τη δικαστική ερμηνεία. Βλ., παραδείγματος χάριν, Kennedy, D., *A Critique of Adjudication (fin de siècle)*, Harvard University Press, Κέμπριτζ, Μασσαχουσέτη, 1997, σ. 13.

²⁸ Για παράδειγμα, στις αποφάσεις της 28ης Ιανουαρίου 2020, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Οδηγία για την καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών) (C-122/18, EU:C:2020:41, σκέψη 43) (ερμηνεία άρθρου στο πλαίσιο του άρθρου που το διαδέχθηκε), της 8ης Δεκεμβρίου 2020, *Staatsanwaltschaft Wien* (Πλαστογραφημένες εντολές πληρωμής) (C-584/19, EU:C:2020:1002, σκέψεις 56 έως 69) (ερμηνεία διατάξεως στο πλαίσιο των πρώτων άρθρων οδηγίας και των αιτιολογικών σκέψεών της), και της 24ης Φεβρουαρίου 2022, *Namur-Est Environnement κατά Région wallonne* (C-463/20, EU:C:2022:121, σκέψη 46) (ερμηνεία διατάξεως με βάση την επίμαχη οδηγία στο σύνολό της).

²⁹ Για παράδειγμα, στην απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 2018, *Wightman* κ.λπ. (C-621/18, EU:C:2018:999, σκέψη 47), και στην απόφαση της 27ης Νοεμβρίου 2012, *Pringle* (C-370/12, EU:C:2012:756, σκέψη 135).

και του παράγωγου δικαίου της Ένωσης³⁰. Τέλος, η κοινωνική πραγματικότητα λαμβάνεται ενίοτε επίσης υπόψη ως κρίσιμη για την κατανόηση των κανόνων δικαίου³¹. Η επιλογή του κρίσιμου πλαισίου, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο ερμηνεύεται το πλαίσιο αυτό επηρεάζουν την κατανόηση του γράμματος μιας συγκεκριμένης διατάξεως. Τούτο προκύπτει σαφώς από την επιχειρηματολογία των μετεχόντων στην κύρια δίκη.

1. Πρώτη επιλογή: πλήρης έλεγχος στο κράτος μέλος του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα

35. Η Αυστριακή και η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζουν ότι, αν η εθνική νομοθεσία του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα απαιτεί προηγούμενη δικαστική έγκριση για την εκτέλεση μέτρου έρευνας, η εν λόγω έγκριση θα πρέπει να συνεπάγεται τη διενέργεια πλήρους ελέγχου. Τούτο περιλαμβάνει όχι μόνον τις διαδικαστικές (την εκτέλεση του μέτρου), αλλά και τις ουσιαστικές πτυχές που δικαιολογούν το ίδιο το μέτρο. Επομένως, εναπόκειται στο δικαστήριο του κράτους μέλους του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα να εκτιμήσει αν υπάρχει ο απαιτούμενος βαθμός υπονοιών τέλεσης εγκλήματος· αν με το ζητούμενο μέτρο έρευνας θα μπορούσαν να συλλεγούν τα αναγκαία αποδεικτικά στοιχεία για τη δίωξη· και αν τα ίδια αποδεικτικά στοιχεία δεν ήταν δυνατόν να αποκτηθούν με λιγότερο παρεμβατικό μέτρο.

36. Η Αυστριακή και η Γερμανική Κυβέρνηση βασίστηκαν σε μεγάλο βαθμό στο γράμμα του άρθρου 31 του κανονισμού 2017/1939, το οποίο, κατά τη γνώμη τους, είναι σαφές. Αμφότερες οι κυβερνήσεις επέμειναν ότι το γράμμα μιας νομικής διάταξης αποτελεί το σημαντικότερο ερμηνευτικό εργαλείο. Αν το γράμμα είναι σαφές, τα δικαστήρια δεν μπορούν να αποκλίνουν από αυτό.

37. Κατά τη γνώμη τους, η δημιουργική ερμηνεία εκ μέρους του Δικαστηρίου έχει όρια. Ερμηνεία διαφορετική από εκείνη που προκύπτει σαφώς από το γράμμα του ισχύοντος κειμένου του άρθρου 31 του κανονισμού 2017/1939 θα υπερέβαινε τα όρια της αποδεκτής δικαστικής ερμηνείας. Επιπλέον θα ήταν αντίθετη προς την επιταγή της ασφάλειας δικαίου. Όπως το έθεσε ο αντιπρόσωπος της Γερμανικής Κυβερνήσεως, το Δικαστήριο δεν είναι συνεργείο επισκευής ελαττωματικών προϊόντων. Αντιθέτως, το ελαττωματικό προϊόν πρέπει να επιστραφεί στον κατασκευαστή προς βελτίωση, στην περίπτωση μας, στον νομοθέτη.

2. Δεύτερη Επιλογή: σαφής κατανομή καθηκόντων στο πλαίσιο της δικαστικής έγκρισης

38. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, η Επιτροπή καθώς και η Γαλλική, η Ρουμανική και η Ολλανδική Κυβέρνηση υποστηρίζουν ότι, σε αντίθεση με την Πρώτη Επιλογή, αν το δίκαιο του κράτους μέλους του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα απαιτεί δικαστική έγκριση για τη λήψη μέτρου έρευνας, η εν λόγω έγκριση συνεπάγεται μόνον έλεγχο των τυπικών και διαδικαστικών πτυχών που αφορούν την εκτέλεση του μέτρου. Ως εκ τούτου, ο κανονισμός 2017/1939 περιλαμβάνει σαφή κατανομή των καθηκόντων μεταξύ των δικαστηρίων του κράτους μέλους του

³⁰ Για παράδειγμα, στην απόφαση της 10ης Μαρτίου 2021, Ordine Nazionale dei Biologi κ.λπ. (C-96/20, EU:C:2021:191, σκέψεις 26 και 27), και στην απόφαση της 13ης Οκτωβρίου 2022, Rigall Arteria Management (C-64/21, EU:C:2022:783, σκέψη 31).

³¹ Συναφώς, βλ. απόφαση της 17ης Απριλίου 1986, Reed (59/85, EU:C:1986:157, σκέψη 15) (στην οποία το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι, ελλείψει οποιασδήποτε ενδείξεως περί γενικής κοινωνικής αναπτύξεως, ο όρος «σύζυγος» δεν περιλαμβάνει τον σύντροφο που δεν έχει συνάψει γάμο). Ο ίδιος όρος ερμηνεύθηκε διαφορετικά 32 έτη αργότερα, στις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα M. Wathelet στην υπόθεση Coman κ.λπ. (C-673/16, EU:C:2018:2, σημεία 56 έως 58) (όπου ο γενικός εισαγγελέας αναλύει τις εξελίξεις που συνδέονται με την κατανόηση της έννοιας του «συζύγου», προκειμένου να αποδείξει ότι ένας αυξανόμενος αριθμός κρατών μελών την αντιλαμβάνονται ως περιλαμβάνουσα τον γάμο μεταξύ ομοφυλοφίλων).

επιληφθέντος ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα και των δικαστηρίων του κράτους μέλους του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα. Τούτο είναι προφανές αν το άρθρο 31, παράγραφος 3, ερμηνευθεί στο πλαίσιο του άρθρου 31 συνολικώς θεωρούμενου.

39. Εάν αμφότερα τα δίκαια των κρατών μελών του επιληφθέντος και του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα απαιτούν δικαστική έγκριση, τότε θα πρέπει να εκδίδονται δύο εγκρίσεις. Το δικαστήριο του κράτους μέλους του επιληφθέντος ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα θα εγκρίνει το μέτρο αν το κρίνει δικαιολογημένο, ενώ το δικαστήριο του κράτους μέλους του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα θα εγκρίνει τις διαδικαστικές λεπτομέρειες της εκτέλεσής του.

40. Οι εξουσίες ελέγχου που έχει το δικαστήριο του κράτους μέλους του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα περιορίζονται μόνον στις διαδικαστικές πτυχές της εκτέλεσης του μέτρου, ακόμη και στην περίπτωση που το δίκαιο του κράτους μέλους του επιληφθέντος ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα δεν απαιτεί προηγούμενη δικαστική έγκριση σε αντίστοιχη εγχώρια κατάσταση. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το δίκαιο του κράτους μέλους του επιληφθέντος ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα, το οποίο διέπει την αιτιολόγηση του μέτρου σύμφωνα με το άρθρο 31, παράγραφος 2, τηρείται όσον αφορά την επιλογή του να μην απαιτεί προηγούμενη δικαστική έγκριση της αιτιολόγησης του μέτρου.

Γ. Απαντήσεις στα προδικαστικά ερωτήματα

1. Η σύγκριση των δύο ερμηνευτικών επιλογών

41. Αμφότερες οι επιλογές οδηγούν σε διαφορετικά και αλληλοαποκλειόμενα ερμηνευτικά αποτελέσματα. Φρονώ ότι, σύμφωνα με την επιχειρηματολογία που προβλήθηκε προς στήριξη εκάστης των ως άνω επιλογών, αυτές, εντασσόμενες στα κατά περίπτωση επιλεγέντα ερμηνευτικά πλαίσια, καταλήγουν σε δύο εξίσου αποδεκτές ερμηνείες του κανονισμού 2017/1939. Ταυτόχρονα, αμφότερες παρουσιάζουν ορισμένα μειονεκτήματα και ανακολουθίες. Στη συνέχεια της αναλύσεώς μου, θα τις εξετάσω συγκριτικά στο πλαίσιο εκάστης των ερμηνευτικών μεθόδων τις οποίες αξιοποίησαν.

α) Γραμματική ερμηνεία

42. Κατά την Αυστριακή Κυβέρνηση, τα επιχειρήματα της οποίας υιοθετήθηκαν και από τη Γερμανική Κυβέρνηση, το άρθρο 31 του κανονισμού 2017/1939 είναι σαφές. Η παράγραφος 2 του εν λόγω άρθρου διευκρινίζει ότι η αιτιολόγηση και η λήψη μέτρου έρευνας διέπονται από το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους του επιληφθέντος ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα. Ωστόσο, στη συνέχεια η παράγραφος 3 μεταβάλλει την πρόβλεψη περί εφαρμοστέου δικαίου εφόσον το δίκαιο του κράτους μέλους του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα απαιτεί δικαστική άδεια. Στην περίπτωση αυτή, το άρθρο 31, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 2017/1939 ορίζει σαφώς ότι το δίκαιο του κράτους μέλους του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα διέπει τις εξουσίες και τις υποχρεώσεις του δικαστή που χορηγεί την έγκριση.

43. Η μοναδική εξαίρεση προβλέπεται στο άρθρο 31, παράγραφος 3, τρίτο εδάφιο, του κανονισμού 2017/1939, το οποίο έχει εφαρμογή όταν το μεν δίκαιο του κράτους μέλους του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα δεν απαιτεί έγκριση, αλλά το δίκαιο του κράτους

μέλους του επιληφθέντος ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα την απαιτεί. Σε αυτή την περίπτωση και μόνον η δικαστική έγκριση διέπεται από το δίκαιο του κράτους μέλους του επιληφθέντος ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα. Εξάλλου, από τη χρήση της λέξης «εντούτοις» στην αρχή του εν λόγω εδαφίου είναι εμφανές ότι η περίπτωση αυτή συνιστά εξαίρεση από τον σαφή κανόνα ότι πρέπει να εφαρμόζεται το δίκαιο του κράτους μέλους του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα³².

44. Αντιθέτως, κατά τους υποστηρικτές της Δεύτερης Επιλογής, το άρθρο 31, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 2017/1939 προβλέπει με σαφήνεια ποια δικαστήρια πρέπει να χορηγούν δικαστική έγκριση και όσον αφορά τι, σε δύο πιθανές περιπτώσεις: αφενός, όταν το δίκαιο του κράτους μέλους τόσο του επιληφθέντος όσο και του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα απαιτούν την εν λόγω έγκριση και, αφετέρου, στην περίπτωση που το μεν δίκαιο του κράτους μέλους του επιληφθέντος ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα δεν απαιτεί προηγούμενη δικαστική έγκριση, αλλά το δίκαιο του κράτους μέλους του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα την απαιτεί. Σε αμφότερες τις περιπτώσεις, το δικαστήριο του κράτους μέλους του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα δύναται να ελέγξει μόνον τα ζητήματα που αφορούν την εκτέλεση του μέτρου.

45. Το άρθρο 31, παράγραφος 3, τρίτο εδάφιο, του κανονισμού 2017/1939 ρυθμίζει την εναπομένουσα πιθανή περίπτωση, στην οποία το μεν δίκαιο του κράτους μέλους του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα δεν απαιτεί δικαστική έγκριση για τη λήψη μέτρου, αλλά το δίκαιο του κράτους μέλους του επιληφθέντος ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα την απαιτεί. Στην περίπτωση αυτή, το δικαστήριο του κράτους μέλους του επιληφθέντος ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα θα πρέπει να χορηγήσει έγκριση, η οποία θα καλύπτει τόσο την αιτιολόγηση όσο και την εκτέλεση του μέτρου.

46. Η Επιτροπή υπογράμμισε επίσης ότι το γράμμα του άρθρου 32 του κανονισμού 2017/1939 διευκρινίζει ότι η εκτέλεση και οι διαδικαστικές πτυχές του ζητούμενου μέτρου διέπονται από το δίκαιο του κράτους μέλους του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα.

β) Συστηματική ερμηνεία

47. Για να τεκμηριώσει το επιχειρήμά της περί του ότι το γράμμα του άρθρου 31, παράγραφος 3, του κανονισμού 2017/1939 είναι σαφές, η Γερμανική Κυβέρνηση επικεντρώθηκε στο άμεσο πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η εν λόγω διάταξη. Υποστήριξε ότι το άρθρο 31, παράγραφος 3, τρίτο εδάφιο, θα ήταν περιττό αν, κατά την ερμηνεία της Επιτροπής, τον βασικό κανόνα για τη ρύθμιση της κατανομής των καθηκόντων όσον αφορά τις δικαστικές εγκρίσεις αποτελούσε το άρθρο 31, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού. Αν ίσχυε κάτι τέτοιο, θα ήταν πάντοτε σαφές ότι η αναγκαιότητα δικαστικής έγκρισης συγκεκριμένου μέτρου έρευνας διέπεται από το δίκαιο του κράτους μέλους του επιληφθέντος ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα. Επομένως, η επανάληψη του εν λόγω σημείου στο άρθρο 31, παράγραφος 3, τρίτο εδάφιο, θα στερείτο νοήματος. Η εν λόγω διάταξη έχει νόημα μόνον εφόσον μεταβάλλει τον κανόνα του άρθρου 31, παράγραφος 2, σε περίπτωση κατά την οποία το δίκαιο του κράτους μέλους του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα απαιτεί επίσης δικαστική έγκριση.

³² Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία αναγνώρισε και εκείνη ότι η χρήση της λέξης «εντούτοις» περιπλέκει την ερμηνεία του άρθρου 31, παράγραφος 3, του κανονισμού 2017/1939.

48. Τόσο η Αυστριακή όσο και η Γερμανική Κυβέρνηση στηρίχθηκαν επίσης στην αιτιολογική σκέψη 72 του κανονισμού 2017/1939 ως παρέχουσα το κρίσιμο ερμηνευτικό πλαίσιο. Κατά την άποψή τους, η επιμονή στη χορήγηση μίας μόνον δικαστικής έγκρισης που διατυπώνεται στην εν λόγω αιτιολογική σκέψη, σε συνδυασμό με το άρθρο 31, παράγραφος 3, δεν μπορεί παρά να σημαίνει ότι η αναγκαιότητα και το πλαίσιο της δικαστικής έγκρισης καθορίζεται από το δίκαιο του κράτους μέλους του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα. Η διάσπαση της δικαστικής έγκρισης σε διάφορα καθήκοντα και η κατανομή τους μεταξύ των δικαστηρίων του κράτους μέλους του επιληφθέντος ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα και των δικαστηρίων του κράτους μέλους του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα δεν συνάδει με την απόφαση να υπάρχει μία μόνον δικαστική έγκριση.

49. Κατά την άποψη της Επιτροπής, την οποία συμμερίζονται κατ' ουσίαν όλοι οι υποστηρικτές της Δεύτερης Επιλογής, το άρθρο 31 του κανονισμού 2017/1939, συνολικώς θεωρούμενο, ακολουθεί τη χρονολογική σειρά μιας έρευνας. Καθορίζει τα διάφορα καθήκοντα του επιληφθέντος και του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα καθώς και των εθνικών δικαστηρίων των κρατών μελών τους. Η παράγραφος 1 καθορίζει γενικά την κατανομή καθηκόντων μεταξύ των δύο ευρωπαϊών εντεταλμένων εισαγγελέων.

50. Το άρθρο 31, παράγραφος 2, είναι, κατά την άποψη της Επιτροπής, κεντρικής σημασίας: αναφέρει σαφώς ότι το δίκαιο του κράτους μέλους του επιληφθέντος ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα διέπει την αιτιολόγηση και τη λήψη μέτρου έρευνας. Τούτο σημαίνει επίσης ότι, αν το δίκαιο του κράτους μέλους του επιληφθέντος ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα απαιτεί προηγούμενη δικαστική έγκριση, εναπόκειται στο δικαστήριο του εν λόγω κράτους να εκτιμήσει αν το μέτρο είναι αιτιολογημένο και αναγκαίο στο πλαίσιο της συγκεκριμένης έρευνας.

51. Η Επιτροπή υπογράμμισε επίσης ότι το άρθρο 31, παράγραφος 2, σιωπά ως προς την εκτέλεση του μέτρου. Πρόκειται για ζήτημα το οποίο διαλαμβάνεται στο άρθρο 32 του κανονισμού 2017/1939, το οποίο προβλέπει ότι η εκτέλεση πρέπει να διέπεται από το δίκαιο του κράτους μέλους του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα.

52. Το άρθρο 31, παράγραφος 3, το οποίο αποτελεί τη μόνη διάταξη που αφορά ρητώς τη δικαστική έγκριση, δεν μεταβάλλει, κατά την Επιτροπή, το εφαρμοστέο δίκαιο όσον αφορά την εν λόγω έγκριση, όπερ έρχεται σε αντίθεση με την άποψη που υποστηρίζουν η Αυστριακή και η Γερμανική Κυβέρνηση. Αντιθέτως, θα πρέπει να θεωρηθεί ότι εξαρτάται από το άρθρο 31, παράγραφος 2. Επομένως, η παράγραφος 3 της ίδιας διατάξεως δεν ρυθμίζει τον έλεγχο της αιτιολόγησης του μέτρου έρευνας, δεδομένου ότι τα ζητήματα αυτά ρυθμίζονται από την παράγραφο 2.

53. Το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 3 αφορά, κατά την Επιτροπή, την περίπτωση στην οποία το δίκαιο του κράτους μέλους του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα απαιτεί δικαστική έγκριση. Σε μια τέτοια περίπτωση, το δικαστήριο του εν λόγω κράτους μέλους θα πρέπει να χορηγήσει την έγκριση πριν από την εκτέλεση του μέτρου. Εντούτοις, κατά την έκδοση της σχετικής απόφασης, το εν λόγω δικαστήριο πρέπει να επικεντρώσει τον έλεγχό του μόνο στον τρόπο εκτέλεσης του ζητούμενου μέτρου έρευνας και όχι στην αιτιολόγησή του.

54. Όσον αφορά τον ρόλο που διαδραματίζει η αιτιολογική σκέψη 72 του κανονισμού 2017/1939, η Επιτροπή αναγνώρισε ότι η επιθυμία να υπάρχει μόνο μία δικαστική έγκριση δεν αποτυπώθηκε με τον καλύτερο τρόπο στο άρθρο 31 του εν λόγω κανονισμού. Εντούτοις, ακόμη και αν σε ορισμένες περιπτώσεις θα απαιτούνται δύο δικαστικές εγκρίσεις, δεδομένης της σαφούς κατανομής των καθηκόντων, και πάλι, για έκαστο ζήτημα θα υπάρχει μία μόνον έγκριση. Υπό το

πρίσμα αυτό, οι υποστηρικτές της Δεύτερης Επιλογής απέφυγαν την αντίφαση μεταξύ του άρθρου 31, παράγραφος 3, όπως ερμηνεύουν το εν λόγω άρθρο, και της αιτιολογικής σκέψης 72 του κανονισμού 2017/1939³³.

γ) Τελολογική ερμηνεία

55. Όσον αφορά τους σκοπούς της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, τόσο η Αυστριακή όσο και η Γερμανική Κυβέρνηση αναγνώρισαν ότι ο πλήρης έλεγχος στο κράτος μέλος του βοηθού ευρωπαίου εντεταλμένου εισαγγελέα μπορεί να προκαλέσει δυσκολίες. Προκειμένου να είναι σε θέση να αποφασίσει αν το ζητούμενο μέτρο είναι αιτιολογημένο, το δικαστήριο του κράτους μέλους του βοηθού ευρωπαίου εντεταλμένου εισαγγελέα θα πρέπει να έχει πρόσβαση στο σύνολο της δικογραφίας. Δεδομένου ότι η κύρια έρευνα διεξάγεται σε άλλο κράτος μέλος και με σκοπό την κίνηση δίκης ενώπιον του δικαστηρίου του κράτους αυτού σε περίπτωση συγκέντρωσης επαρκών αποδεικτικών στοιχείων, η δικογραφία ενδέχεται να έχει συνταχθεί σε άλλη γλώσσα. Η μετάφρασή της, η οποία ενδέχεται να είναι αναγκαία προκειμένου να μπορέσει το δικαστήριο του κράτους μέλους του βοηθού ευρωπαίου εντεταλμένου εισαγγελέα να αποφανθεί επί των ζητημάτων ουσίας που αφορούν τη νομιμότητα του μέτρου έρευνας, θα απαιτήσει, αν μη τι άλλο, χρόνο³⁴. Τούτο θα καθιστούσε τις διασυννοριακές έρευνες της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας πιο επαχθείς από εκείνες που διεξάγονται στο πλαίσιο της οδηγίας για την ΕΕΕ.

56. Το εν λόγω αποτέλεσμα, όπως δέχονται οι δύο ως άνω κυβερνήσεις, δεν συνάδει με τον σκοπό της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, ήτοι τη δημιουργία πλαισίου για την καταπολέμηση των αδικημάτων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης απλούστερου σε σχέση με το προηγούμενο. Τόνισαν ότι, δυστυχώς, η πρότασή τους δεν υιοθετήθηκε στο πλαίσιο της νομοθετικής διαδικασίας.

57. Οι υποστηρικτές της Δεύτερης Επιλογής τόνισαν ότι η σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας ήταν αναγκαία προκειμένου να καταστεί η έρευνα και η δίωξη αδικημάτων εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης πιο αποτελεσματική από ό,τι αν τα εν λόγω αδικήματα διώκονταν από ένα μόνον κράτος μέλος. Ως εκ τούτου, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, ως ενιαίος φορέας, θα πρέπει να διαθέτει τα αναγκαία εργαλεία για την επίτευξη του στόχου της αποτελεσματικής καταπολέμησης των αδικημάτων που τελούνται εις βάρος του προϋπολογισμού της Ένωσης. Επομένως, την ερμηνεία του άρθρου 31 του κανονισμού 2017/1939 θα πρέπει να καθοδηγεί η αποτελεσματικότητα. Σε κάθε περίπτωση, δεν μπορεί να γίνει δεκτή ερμηνεία κατά την οποία οι διασυννοριακές έρευνες που διεξάγει η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία υπόκεινται σε επαχθέστερες προϋποθέσεις από εκείνες που απαιτούνται βάσει της οδηγίας για την ΕΕΕ.

58. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία και η Επιτροπή εστίασαν περαιτέρω στην πτυχή της αποτελεσματικότητας, υπογραμμίζοντας τις υλικοτεχνικές δυσκολίες που συνδέονται με τη διαβίβαση και τη μετάφραση μεγάλου όγκου εγγράφων που περιλαμβάνονται στη δικογραφία³⁵. Τούτο ενισχύει το επιχείρημα υπέρ της ερμηνείας ότι η αιτιολόγηση του μέτρου πρέπει να εξετάζεται μόνο στο κράτος μέλος του επιληφθέντος ευρωπαίου εντεταλμένου εισαγγελέα.

³³ Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία πρόσθεσε ότι η αιτιολογική σκέψη 72 δεν έχει κανονιστική ισχύ και, ως εκ τούτου, δεν θα πρέπει να είναι καθοριστική για την ερμηνεία του άρθρου 31.

³⁴ Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία διευκρίνισε ότι ενίοτε οι δικογραφίες αποτελούνται από χιλιάδες σελίδες, πράγμα το οποίο θα απαιτούσε τη συνεργασία με εξωτερικούς μεταφραστές, αυξάνοντας, ως εκ τούτου, σημαντικά το κόστος για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, ενώ θα απαιτούντο μήνες ή ακόμη και έτη για την ολοκλήρωση της μετάφρασης.

³⁵ Βλ. υποσημείωση 34 των παρούσων προτάσεων.

Επιπλέον, η ανάθεση της αιτιολόγησης του μέτρου έρευνας στο δίκαιο του κράτους του επιληφθέντος ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα και των δικαστηρίων του κράτους αυτού συνάδει με το γεγονός ότι τα εν λόγω δικαστήρια έχουν στη διάθεσή τους όλα τα αναγκαία στοιχεία για τον πλήρη έλεγχο. Αν μη τι άλλο, η έρευνα διεξάγεται από το κράτος αυτό και η δίκη κατά πάσα πιθανότητα θα διεξαχθεί ενώπιον των δικαστηρίων του³⁶.

59. Τέλος, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία υπογράμμισε επίσης τις δυσκολίες που θα προέκυπταν εάν τα δικαστήρια των διαφόρων κρατών μελών στα οποία διεξάγονται διασυνοριακές έρευνες καταλήξουν σε αντιφατικές αποφάσεις όσον αφορά την αιτιολόγηση του μέτρου. Η προτεινόμενη ερμηνεία, κατά την οποία η αιτιολόγηση του μέτρου εμπίπτει σε όλες τις περιπτώσεις στο δίκαιο του κράτους μέλους του επιληφθέντος ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα, αποτρέπει την έκδοση αντιφατικών αποφάσεων, ακόμη και όταν στο πλαίσιο της συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων για μια συγκεκριμένη υπόθεση συμμετέχει μεγάλος αριθμός κρατών μελών.

δ) Ιστορικό θέσπισης

60. Τόσο η Αυστριακή όσο και η Γερμανική Κυβέρνηση τόνισαν την ανάγκη να ληφθεί υπόψη το ιστορικό θέσπισης του άρθρου 31 του κανονισμού 2017/1939. Κατά την Αυστρία, από το εν λόγω ιστορικό θέσπισης προκύπτει ότι η πλειονότητα των κρατών μελών είχε επίγνωση των προβλημάτων που θα ανέκυπταν λόγω της σχέσης σύγκρουσης μεταξύ της δεύτερης και της τρίτης παραγράφου του άρθρου 31 του κανονισμού 2017/1939. Ωστόσο, η κοινή πρόταση της Αυστριακής και της Γερμανικής Κυβερνήσεως για την επίλυση του εν λόγω προβλήματος με αξιοποίηση του μοντέλου της αμοιβαίας αναγνώρισης δεν έγινε δεκτή στο τελικό κείμενο του κανονισμού 2017/1939. Επομένως, είναι σαφές ότι το άρθρο 31, παράγραφος 3, δεν επιβάλλει, όπως προτείνουν οι υποστηρικτές της Δεύτερης Επιλογής, στο δικαστήριο του κράτους μέλους του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα να αναγνωρίσει την απόφαση του επιληφθέντος ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα περί αναγκαιότητας της λήψης μέτρου έρευνας στο κράτος μέλους του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα. Αντιθέτως, η εν λόγω διάταξη επιβάλλει στο δικαστήριο του κράτους στο οποίο πρόκειται να εκτελεστεί το μέτρο να ελέγξει τη νομιμότητα του μέτρου, συμπεριλαμβανομένης της αιτιολόγησής του.

61. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή εξέτασε ορισμένα από τα προβλήματα που συνδέονται με το ιστορικό θέσπισης του κανονισμού 2017/1939 και αποσαφήνισε την τρέχουσα θέση της. Υπενθυμίζεται ότι η πρότασή της του 2013 προέβλεπε ότι το δικαστήριο του κράτους μέλους του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα όφειλε να διενεργήσει πλήρη δικαστικό έλεγχο όσον αφορά μέτρα όπως η έρευνα και η κατάσχεση. Στην υπό κρίση υπόθεση, η Επιτροπή υποστηρίζει πλέον διαφορετική άποψη.

62. Για να αιτιολογήσει την τρέχουσα θέση της, η Επιτροπή εξήγησε ότι η πρόταση του 2013 είχε συνταχθεί πριν από την έναρξη ισχύος της οδηγίας για την ΕΕΕ. Η οδηγία αυτή προβλέπει ότι η αιτιολόγηση διασυνοριακού μέτρου έρευνας εναπόκειται στο κράτος μέλος έκδοσης και μπορεί να προσβληθεί μόνον ενώπιον των δικαστηρίων του εν λόγω κράτους μέλους³⁷. Η λύση αυτή έχει αποδειχθεί ότι λειτουργεί ικανοποιητικά στο εν λόγω μέσο αμοιβαίας αναγνώρισης. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θεώρησε ευτυχές το ότι τα νομοθετικά θεσμικά όργανα δεν αποδέχθηκαν την αρχική της πρόταση, σύμφωνα με την οποία η δικαστική έγκριση θα πρέπει να εξαρτάται αποκλειστικά από το δίκαιο του κράτους μέλους του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα, αλλά

³⁶ Ο κανονισμός 2017/1939 προβλέπει τη δυνατότητα μεταβολής του κράτους μέλους στο οποίο διεξάγεται η έρευνα έως ότου ληφθεί απόφαση για την άσκηση δίωξης κατά το άρθρο 26, παράγραφος 5 (σύμφωνα με το άρθρο 36 του εν λόγω κανονισμού).

³⁷ Αιτιολογική σκέψη 22 και άρθρο 14, παράγραφος 2, της οδηγίας για την ΕΕΕ. Τούτο υπογραμμίστηκε επίσης στην απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 2021, Gavanozov II (C-852/19, EU:C:2021:902, σκέψη 40).

αντιθέτως τροποποίησαν την πρόταση αυτή καταλήγοντας στο ισχύον σήμερα άρθρο 31 του κανονισμού 2017/1939. Ως εκ τούτου, η νομοθετική διαδικασία βελτίωσε κατά πολύ τη νομοθετική της πρόταση, καθιστώντας την πιο κατάλληλη για την κάλυψη των αναγκών συνεργασίας στο πλαίσιο των διασυνοριακών ερευνών της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.

2. Η προτεινόμενη ερμηνεία

63. Εν ολίγοις, οι δύο επιλογές συνεπάγονται διαφορετικά αποτελέσματα. Ωστόσο, εκκινούν από μια κοινή παραδοχή: το σύστημα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας σχεδιάστηκε ώστε να αποτελεί έναν αποτελεσματικό μηχανισμό για την καταπολέμηση των αδικημάτων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τούτο ισχύει και όσον αφορά τον μηχανισμό διασυνοριακών ερευνών. Ο κανονισμός 2017/1939 υποστηρίζει την επίτευξη του εν λόγω νομοθετικού στόχου³⁸.

64. Σύμφωνα με ερμηνευτικό κανόνα που χρησιμοποιεί το Δικαστήριο, «οσάκις μια διάταξη του κοινοτικού δικαίου επιδέχεται πλείονες ερμηνείες, πρέπει να προτιμάται η ερμηνεία η οποία διασφαλίζει την πρακτική της αποτελεσματικότητας»³⁹. Ο εν λόγω ο ερμηνευτικός κανόνας συνηγορεί υπέρ της Δεύτερης Επιλογής.

65. Ωστόσο, σύμφωνα με την Αυστριακή και τη Γερμανική Κυβέρνηση, ακόμη και αν θα ήταν ενδεχομένως επιθυμητή από κανονιστικής απόψεως, η Δεύτερη Επιλογή δεν αποτελεί διαθέσιμη ερμηνευτική επιλογή, δεδομένου ότι το γράμμα του άρθρου 31, παράγραφος 3, του κανονισμού 2017/1939 είναι σαφές.

66. Πράγματι, εφόσον το γράμμα κρίνεται σαφές, η απόδοση διαφορετικής σημασίας σε αυτό θα μπορούσε να θεωρηθεί ως μη επιτρεπτή παρέμβαση του Δικαστηρίου, με άλλα λόγια, ως ερμηνεία *contra legem*. Είναι, όμως, πράγματι τόσο σαφές το γράμμα του άρθρου 31, παράγραφος 3;

67. Αναμφιβόλως, η Αυστριακή και η Γερμανική Κυβέρνηση θεωρούν ότι η ορθή έννοια του άρθρου 31, παράγραφος 3, είναι ότι το δικαστήριο του κράτους μέλους του βοηθού ευρωπαίου εντεταλμένου εισαγγελέα είναι εκείνο που χορηγεί την προηγούμενη έγκριση για μέτρα έρευνας και κατάσχεσης τα οποία πρέπει να εκτελεστούν στο εν λόγω κράτος, διενεργώντας πλήρη έλεγχο. Ουδμία εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι η Αυστριακή και η Γερμανική Κυβέρνηση υποστήριξαν την εν λόγω ερμηνεία ενώπιον του Δικαστηρίου, δεδομένου ότι τα δύο αυτά κράτη τροποποίησαν τις νομοθεσίες τους προκειμένου αυτές να απηχούν την ως άνω ερμηνεία του κανονισμού 2017/1939⁴⁰. Ωστόσο, λόγω της έτερης, εξίσου εύλογης ανταγωνιστικής ερμηνείας που προτείνουν οι υποστηρικτές της Δεύτερης Επιλογής, προκύπτει σαφώς ότι η Δεύτερη Επιλογή δεν αποτελεί παρά μία από τις πιθανές ερμηνευτικές επιλογές. Δυνάμει των Συνθηκών, εναπόκειται στο Δικαστήριο να προβεί στη σχετική επιλογή. Αν το Δικαστήριο δεχθεί τη Δεύτερη Επιλογή αντί της Πρώτης Επιλογής, τούτο δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ερμηνεία *contra legem*.

68. Κατά τη γνώμη μου, το πιο πειστικό επιχείρημα που προτείνουν η Αυστριακή και η Γερμανική Κυβέρνηση είναι ότι το άρθρο 31, παράγραφος 3, του κανονισμού 2017/1939 καθίσταται περιττό στο πλαίσιο της Δεύτερης Επιλογής. Πράγματι, αφού το άρθρο 31, παράγραφος 2, αναφέρει ότι η

³⁸ Βλ., για παράδειγμα, αιτιολογικές σκέψεις 14, 20 και 54, καθώς και άρθρο 12, παράγραφος 3, και άρθρο 34, παράγραφος 3, του κανονισμού 2017/1939.

³⁹ Για παράδειγμα, απόφαση της 24ης Φεβρουαρίου 2000, Επιτροπή κατά Γαλλίας (C-434/97, EU:C:2000:98, σκέψη 21).

⁴⁰ Βλ. σημεία 7 και 8 των παρουσών προτάσεων.

αιτιολόγηση του μέτρου έρευνας διέπεται από το δίκαιο του κράτους του επιληφθέντος ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα, το δε άρθρο 32 ορίζει ότι η εκτέλεση του μέτρου διέπεται από το δίκαιο του κράτους του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα, τότε, ποιος είναι ο σκοπός του άρθρου 31, παράγραφος 3; Απλώς επαναλαμβάνει την ίδια οριοθέτηση μεταξύ των εφαρμοστέων δικαίων όσον αφορά το ζήτημα της προηγούμενης δικαστικής έγκρισης. Με άλλα λόγια, αν καταργούνταν το άρθρο 31, παράγραφος 3, η εναπομένουσα ρύθμιση του άρθρου 31, σε συνδυασμό με το άρθρο 32, θα μας οδηγούσε στο ίδιο συμπέρασμα με εκείνο που η Δεύτερη Επιλογή προτείνει ως την ορθή ερμηνεία του άρθρου 31, παράγραφος 3. Επομένως, η Πρώτη Επιλογή προσδίδει στο άρθρο 31, παράγραφος 3, διαφορετική έννοια σε σχέση με άλλες διατάξεις του ίδιου αλλά και παρακείμενων άρθρων.

69. Σύμφωνα με άλλον ερμηνευτικό κανόνα που χρησιμοποιεί το Δικαστήριο, το γράμμα των κανόνων δικαίου δεν μπορεί απλώς να αγνοείται, αλλά πρέπει να του προσδίδεται κάποια έννοια⁴¹. Ο εν λόγω ερμηνευτικός κανόνας φαίνεται να συνηγορεί υπέρ της Πρώτης Επιλογής.

70. Ωστόσο, φρονώ ότι το άρθρο 31, παράγραφος 3, μπορεί να προσλάβει έννοια πέραν εκείνης του άρθρου 31, παράγραφος 2, και του άρθρου 32 του κανονισμού 2017/1939. Πρόκειται για διάταξη που αποτυπώνει την επιλογή της εφαρμοστέας έννομης τάξης ειδικά για τις δικαστικές εγκρίσεις ανατεθέντος μέτρου, ακόμη και αν η εφαρμογή των δύο αυτών άλλων διατάξεων θα κατέληγε στο ίδιο αποτέλεσμα. Η χωριστή διατύπωση του κανόνα σχετικά με το εφαρμοστέο στις δικαστικές εγκρίσεις δίκαιο ενδεχομένως να θεωρήθηκε αναγκαία, λόγω των δυσχερειών που προέκυψαν όσον αφορά το συγκεκριμένο αυτό ζήτημα κατά την πορεία των νομοθετικών διαπραγματεύσεων. Επομένως, η έλλειψη πρακτικής χρησιμότητας του άρθρου 31, παράγραφος 3, δεν μπορεί να χρησιμεύσει ως επιχείρημα κατά της Δεύτερης Επιλογής.

71. Όσον αφορά τις συνέπειες της πρόκρισης της μίας ή της άλλης ερμηνευτικής επιλογής από το Δικαστήριο, είναι σαφές ότι η πρόκριση της Πρώτης Επιλογής θα καθιστούσε τις διασυνοριακές έρευνες της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας σύστημα λιγότερο αποτελεσματικό από εκείνο που θεσπίστηκε με την οδηγία για την ΕΕΕ. Επομένως, αν η βούληση του νομοθέτη ήταν πράγματι να δημιουργήσει ένα αποτελεσματικότερο σύστημα, η υιοθέτηση της Πρώτης Επιλογής θα απαιτούσε την τροποποίηση του κανονισμού 2017/1939 προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα των διασυνοριακών ερευνών. Συνεπώς, η πρόκριση από το Δικαστήριο της Πρώτης Επιλογής θα μπορούσε να θεωρηθεί ως πρόσκληση προς τον νομοθέτη της Ένωσης να αντιδράσει. Κατά τη Γερμανική Κυβέρνηση, μόνο μια τέτοια λύση θα ήταν σύμφωνη προς τις επιταγές της ασφάλειας δικαίου.

72. Ωστόσο, ανασφάλεια δικαίου υφίσταται διότι υπάρχουν περισσότερες από μία ερμηνευτικές επιλογές. Μόλις το Δικαστήριο αποσαφηνίσει την έννοια του άρθρου 31, παράγραφος 3, του κανονισμού 2017/1939 προκρίνοντας είτε την Πρώτη Επιλογή είτε τη Δεύτερη Επιλογή, η νομική σύγχυση θα εξαλειφθεί. Ως εκ τούτου, φρονώ ότι η παρέμβαση του νομοθέτη δεν είναι αναγκαία για την αποκατάσταση της ασφάλειας δικαίου⁴².

⁴¹ Για παράδειγμα, απόφαση της 1ης Απριλίου 2004, Επιτροπή κατά Jégo-Quéré (C-263/02 P, EU:C:2004:210, σκέψεις 36 έως 38).

⁴² Αντιθέτως, εάν το Δικαστήριο υιοθετήσει τη Δεύτερη Επιλογή, τούτο θα καταστήσει αναγκαία την παρέμβαση του Αυστριακού και του Γερμανού νομοθέτη, καθώς θα καταστήσει το δίκαιο των εν λόγω κρατών, το οποίο ήταν προσαρμοσμένο στην Πρώτη Επιλογή, αντίθετο προς τον κανονισμό 2017/1939. Η Αυστριακή Κυβέρνηση διευκρίνισε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι έχει επίγνωση του γεγονότος αυτού και ότι, βεβαίως, το δίκαιο της θα πρέπει να ευθυγραμμιστεί με το δίκαιο της Ένωσης σε περίπτωση που το Δικαστήριο αποφασίσει να ερμηνεύσει με διαφορετικό τρόπο τον κανονισμό 2017/1939. Ωστόσο, η εν λόγω κυβέρνηση επανέλαβε ότι η ερμηνεία που αποτυπώνεται στο δίκαιο της είναι η ορθή.

73. Οι ανωτέρω σκέψεις με οδηγούν στο συμπέρασμα ότι το Δικαστήριο θα πρέπει να προκρίνει τη Δεύτερη Επιλογή. Κατά συνέπεια, το άρθρο 31, παράγραφος 3, του κανονισμού 2017/1939 θα πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι παρέχει στο δικαστήριο του κράτους μέλους του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα τη δυνατότητα να ελέγξει μόνον τις πτυχές που σχετίζονται με την εκτέλεση μέτρου έρευνας, δεχόμενο παράλληλα την εκτίμηση του επιληφθέντος ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα ότι το μέτρο είναι αιτιολογημένο, ανεξαρτήτως του αν αυτό συνοδεύεται από προηγούμενη δικαστική έγκριση του δικαστηρίου του κράτους μέλους του επιληφθέντος ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα. Η εν λόγω ερμηνεία δεν αντιβαίνει στο γράμμα του άρθρου 31, παράγραφος 3, και ανταποκρίνεται καλύτερα στον σκοπό του κανονισμού 2017/1939 για τη δημιουργία αποτελεσματικού συστήματος για την καταπολέμηση των αδικημάτων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης.

3. Προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων – «κάτι παραπάνω» από την αμοιβαία αναγνώριση;

74. Οι αποτελεσματικές διασυνοριακές έρευνες αποτελούν αναμφίβολα σημαντικό σκοπό του κανονισμού 2017/1939. Ωστόσο, η αποτελεσματικότητα δεν πρέπει να επιτυγχάνεται εις βάρος της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Επομένως, το Δικαστήριο μπορεί να επιλέξει τη Δεύτερη Επιλογή ως την ορθή ερμηνεία του άρθρου 31, παράγραφος 3, του κανονισμού 2017/1939 μόνον εφόσον η εν λόγω ερμηνεία διασφαλίζει την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως επιτάσσει ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).

75. Το γεγονός ότι η Αυστριακή και η Γερμανική Κυβέρνηση επιμένουν στο ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα θα πρέπει να έχουν την εξουσία να διενεργούν πλήρη δικαστικό έλεγχο θα μπορούσε να νοηθεί ως μέριμνα για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Τα κράτη μέλη της Ένωσης έχουν θεσπίσει συνεκτικά συστήματα ποινικού δικαίου. Η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων ενσωματώθηκε προσεκτικά στη νομοθεσία τους στον τομέα της ποινικής δίωξης και της επιβολής ποινής για την τέλεση ποινικών αδικημάτων, τομέα στον οποίο τα κράτη ασκούν την εξουσία καταναγκασμού τους, η οποία θίγει την ιδιωτική ζωή και τις ελευθερίες των ατόμων.

76. Επομένως, τα εθνικά συστήματα ποινικού δικαίου έχουν ενσωματώσει τις εγγυήσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων στους ουσιαστικούς και δικονομικούς κανόνες του ποινικού δικαίου τους. Οι εν λόγω κανόνες είναι αλληλένδετοι και προστατεύουν τα θεμελιώδη δικαιώματα στο σύνολό τους⁴³. Ωστόσο όταν ένας μεμονωμένος κανόνας εξαχθεί από ένα σύστημα και τοποθετηθεί σε άλλο, τότε η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων ενδέχεται να αποδυναμωθεί: μολονότι ο κανόνας λειτουργούσε καλά στο αρχικό νομικό πλαίσιο του, δεν είναι σίγουρο ότι θα λειτουργήσει εξίσου καλά και στο άλλο⁴⁴.

77. Για τον λόγο αυτό, η προσφυγή στην αμοιβαία αναγνώριση, η οποία συνεπάγεται τη μεταφορά ορισμένων μόνο νομικών κανόνων από το ένα νομικό σύστημα στο άλλο, εγείρει ανησυχίες σχετικά με την πιθανή αποδυνάμωση της προστασίας των θεμελιωδών

⁴³ Allegrezza, S., και Mosna, A., «Cross-border Criminal Evidence and the Future European Public Prosecutor: One Step Back on Mutual Recognition?», σε Bachmaier Winter, L. (επιμ.), *The European Public Prosecutor's Office. The Challenges Ahead*, Springer, 2018, σ. 146.

⁴⁴ Για μια εξόχως ενδιαφέρουσα δημοσίευση σχετικά με τις νομικές «μεταφορές» [legal transplants] και τις νομικές «ενοχλήσεις» [legal irritants], βλ. Teubner, G., «Legal irritants: Good Faith in British Law or How Unifying Law Ends Up in New Divergences», τόμος 61(1), *Modern Law Review*, 1998, σ. 11.

δικαιωμάτων⁴⁵. Ωστόσο, δεδομένου ότι το δίκαιο της Ένωσης, στο παρόν στάδιο εξέλιξής του, δεν διαθέτει ένα συνεκτικό σύνολο κανόνων που να διέπουν όλες τις πτυχές των αδικημάτων για τα οποία είναι αρμόδια η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, ούτε τους δικονομικούς κανόνες που διέπουν τη δίωξη από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία⁴⁶, η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης αποτελεί την επόμενη καλύτερη επιλογή για την άρση των εμποδίων στις διασυνοριακές έρευνες.

78. Ως εκ τούτου, πρέπει να απαντήσω στα επιχειρήματα των υποστηρικτών της Δεύτερης Επιλογής, σύμφωνα με τα οποία η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία δεν αποτελεί σύστημα αμοιβαίας αναγνώρισης, αλλά είναι «κάτι παραπάνω». Θα υποστηρίξω το αντίθετο: εφόσον δεν υφίστανται κοινοί κανόνες ποινικού δικαίου της Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία δεν μπορεί παρά να λειτουργεί με βάση την αμοιβαία αναγνώριση. Εντούτοις, τα επίπεδα αμοιβαίας αναγνώρισης ποικίλουν και η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία μπορεί να θεωρηθεί ως το πλέον ανεπτυγμένο μέσο αμοιβαίας αναγνώρισης στον τομέα της συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις (υπό α').

79. Το ζήτημα που προκύπτει είναι κατά πόσον η προτεινόμενη στο σημείο 73 των παρουσών προτάσεων ερμηνεία του άρθρου 31, παράγραφος 3, του κανονισμού 2017/1939, η οποία βασίζεται εν μέρει στην αμοιβαία αναγνώριση, προστατεύει τα θεμελιώδη δικαιώματα των υπόπτων και κατηγορουμένων σε διασυνοριακές έρευνες. Θα υποστηρίξω ότι τούτο πράγματι συμβαίνει, ιδίως αν εξεταστεί στο ευρύτερο πλαίσιο του κανονισμού 2017/1939 (υπό β').

α) Η φύση της αμοιβαίας αναγνώρισης σε ποινικές υποθέσεις

80. Με τις γραπτές παρατηρήσεις τους και κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, οι μετέχοντες στη διαδικασία εξέφρασαν τις απόψεις τους επί της αμοιβαίας αναγνώρισης. Η οδηγία για την ΕΕΕ χρησιμοποιήθηκε ως παράδειγμα μηχανισμού αμοιβαίας αναγνώρισης, ενώ υποστηρίχθηκε ότι ο κανονισμός 2017/1939 είναι «κάτι παραπάνω». Ερωτηθέντες κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση τι ακριβώς σημαίνει αυτό το «κάτι παραπάνω», οι μετέχοντες στη διαδικασία επικεντρώθηκαν κυρίως στη φύση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας: αποτελεί ενιαίο, αδιαίρετο οργανισμό, ως προς τις αποφάσεις του οποίου δεν πρέπει να υφίσταται δυνατότητα μη αναγνώρισης (όπως συμβαίνει βάσει της οδηγίας για την ΕΕΕ)⁴⁷.

81. Ο όρος «αμοιβαία αναγνώριση» χρησιμοποιήθηκε για να περιγράψει μια κατάσταση στην οποία μια μεμονωμένη απόφαση (για παράδειγμα μια δικαστική απόφαση, ένα ένταλμα σύλληψης ή μια παραγγελία διενέργειας έρευνας) που έχει εκδοθεί σε ένα κράτος μέλος αναγνωρίζεται σε άλλο κράτος μέλος. Το σύστημα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας δεν απαιτεί την αναγνώριση της αίτησης για τη λήψη μέτρου έρευνας από το κράτος μέλος του βοηθού ευρωπαίου εντεταλμένου εισαγγελέα προκειμένου να μπορεί αυτό να εκτελεστεί, πράγμα το οποίο αποτελεί σύνηθες στάδιο όσον αφορά τις πράξεις που διέπουν τις διασυνοριακές ποινικές διαδικασίες. Επομένως, το επιχείρημα είναι ότι ο μηχανισμός της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας δεν αποτελεί σύστημα αμοιβαίας αναγνώρισης, αλλά κάτι παραπάνω από αυτό.

⁴⁵ Βλ., για παράδειγμα, Allegrezza και Mosna, όπ.π., υποσημείωση 43, σ. 145 και 158 (όπου τονίζονται οι κίνδυνοι για τα θεμελιώδη δικαιώματα που απορρέουν, για παράδειγμα, από διαφορετικά επίπεδα διαδικαστικών εγγυήσεων και διαδικαστικών κανόνων σχετικά με την εκτέλεση των μέτρων έρευνας ή τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων και υποστηρίζεται ότι απαιτούνται πρόσθετες εγγυήσεις ιδίως όσον αφορά την απόδειξη). Για μια πρώιμη προειδοποίηση σχετικά με το ίδιο ζήτημα, βλ. Καϊάφα-Γκμπάντι, Μ., «The Establishment of an EPPO and the Rights of Suspects and Defendants: Reflections upon the Commission's 2013 Proposal and the Council's Amendments», σε Asp, Ρ. (επιμ.), *The European Public Prosecutor's Office – Legal and Criminal Policy Perspectives*, Stifelsen Skrifter utgivna av Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet, 2015, σ. 245-246.

⁴⁶ Για μια πρώιμη πρόταση σχετικά με τις λεπτομέρειες του μελλοντικού εισαγγελέα της Ένωσης, η οποία εξαρτά την επιτυχία του εν λόγω θεσμού από την εναρμόνιση του ουσιαστικού ποινικού δικαίου, βλ. Peers, S., «Mutual recognition and criminal law in the European Union: Has the Council got it wrong?», τόμος 41, *Common Market Law Review*, 2004, σ. 5, στη σ. 34.

⁴⁷ Για την άποψη του ότι το σύστημα της ΕΕΕ είναι στην πραγματικότητα απλούστερο και αποτελεσματικότερο από τις κανονιστικές λύσεις που προβλέπονται στον κανονισμό 2017/1939, βλ. Allegrezza και Mosna, όπ.π., υποσημείωση 43, σ. 155 έως 156.

82. Πράγματι, δεδομένου ότι η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία είναι ενιαίος οργανισμός⁴⁸, οι αποκεντρωμένοι εισαγγελείς της αποτελούν μέρος του εν λόγω οργανισμού. Θα ήταν περίεργο ένας ενιαίος οργανισμός να καλείται να αναγνωρίζει τις δικές του αποφάσεις. Ως εκ τούτου, στον βοηθό ευρωπαϊό εντεταλμένο εισαγγελέα *ανατίθεται μέτρο* και δεν του ζητείται η αναγνώριση παραγγελίας διενέργειας έρευνας.

83. Ωστόσο, η πράξη αναγνώρισης ενός εγγράφου (και των εννόμων αποτελεσμάτων του) που προέρχεται από άλλο κράτος μέλος δεν αποτελεί το ουσιώδες στοιχείο, αλλά απλώς την έκφραση της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης. Η κεντρική ιδέα της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης είναι ότι οι κανόνες δικαίου ενός κράτους μέλους αναγνωρίζονται και εφαρμόζονται σε άλλο κράτος μέλος, ακόμη και αν διαφέρουν από τις ρυθμίσεις που έχει επιλέξει το δεύτερο αυτό κράτος. Η κατά τα ανωτέρω αποδοχή του «άλλου» συστήματος προϋποθέτει υψηλό βαθμό εμπιστοσύνης στο άλλο αυτό σύστημα.

84. Δεδομένου ότι επί του παρόντος δεν υφίσταται νομοθετική λύση σε επίπεδο Ένωσης στο ζήτημα που προέκυψε στην υπό κρίση υπόθεση, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία πρέπει, αντιθέτως, σε κάθε διασυνοριακή περίπτωση, να βασίζεται στο δίκαιο ενός εκ των εμπλεκόμενων κρατών μελών, στη συνέχεια δε το άλλο κράτος μέλος πρέπει να εμπιστεύεται το δίκαιο αυτό.

85. Έμπνευση για την αμοιβαία αναγνώριση σε ποινικές υποθέσεις αποτέλεσε η χρήση της αρχής αυτής στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς⁴⁹. Υπενθυμίζεται ότι η αμοιβαία αναγνώριση αναπτύχθηκε ως κεντρική αρχή της εσωτερικής αγοράς, όπως αυτή δημιουργήθηκε από τις Συνθήκες, στην απόφαση *Cassis de Dijon* του Δικαστηρίου⁵⁰. Τούτο κατέστη δυνατό, διότι υπήρχε ορισμένο βασικό επίπεδο συγκρισιμότητας μεταξύ των επίμαχων εθνικών νομοθεσιών⁵¹.

86. Η αμοιβαία αναγνώριση είχε απορρυθμιστικές συνέπειες επί της εσωτερικής αγοράς, ενώ διέυρνε τα δικαιώματα των προσώπων εις βάρος της κανονιστικής ελευθερίας του κράτους⁵².

87. Μολοντί η αμοιβαία αναγνώριση σε ποινικές υποθέσεις απαιτεί επίσης την αποδοχή των νομοθετικών επιλογών του άλλου κράτους μέλους, εντούτοις δεν ακολουθεί ακριβώς τη λογική της εν λόγω αρχής όταν εφαρμόζεται στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς. Το αντικείμενο της αναγνώρισης εν προκειμένω είναι οι δικαστικές και άλλες επιμέρους αποφάσεις που λαμβάνουν τα κράτη μέλη ως κυρίαρχα κράτη, όπου το μονοπώλιο της κρατικής εξουσίας ενός κράτους μέλους ενεργοποιείται σε άλλο κράτος μέλος⁵³. Το άτομο καθίσταται αντικείμενο και όχι πλέον υποκείμενο της ελεύθερης κυκλοφορίας μεταξύ των κρατών μελών⁵⁴. Η απαίτηση περί

⁴⁸ Σε αντίθεση με τη θέση του *Corpus Juris* για τη δημιουργία ενιαίου νομικού χώρου, η οποία δεν εντάχθηκε στον κανονισμό 2017/1939, η λύση του ενιαίου οργανισμού αποτελεί κατά πολύ μετριασμένη επιλογή επί της οποίας τα συμμετέχοντα κράτη μέλη κατάφεραν να συμφωνήσουν. Βλ. Μητσιλέγκα, Β., και Giuffrida, F., «The European Public Prosecutor's Office and Human Rights», σε Geelhoed, W., Erkelens, L.H., και Meij, A.W.H. (επιμ.), *Shifting Perspectives on the European Public Prosecutor's Office*, TMC Asser Press, 2018, σ. 89.

⁴⁹ «[...] χρησιμοποιώντας έννοιες που έχουν λειτουργήσει πολύ καλά στη δημιουργία της ενιαίας αγοράς, γεννήθηκε η ιδέα ότι η δικαστική συνεργασία μπορεί επίσης να επωφεληθεί από την έννοια της αμοιβαίας αναγνώρισης [...]». Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Αμοιβαία αναγνώριση των οριστικών αποφάσεων σε ποινικές υποθέσεις. COM(2000) 495 τελικό, Βρυξέλλες, 26 Ιουλίου 2000, σ. 2.

⁵⁰ Απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 1979, *Rewe-Zentral* (120/78, EU:C:1979:42).

⁵¹ Schmidt, S.K., «Mutual Recognition as a New Mode of Governance», *Journal of European Public Policy*, τόμος 14(5), 2007 σ. 667, σ. 669· Peers, S., «Mutual Recognition and Criminal Law in the European Union: Has the Council Got It Wrong?», *Common Market Law Review*, τόμος 41(1), 2004, σ. 5, σ. 20.

⁵² Schmidt, όπ.π., υποσημείωση 51, σ. 672. Perišin, T., *Free Movement of Goods and Limits of Regulatory Autonomy in the EU and WTO*, T.M.C. Asser Press, 2008, σ. 23.

⁵³ Νικολαΐδης, Κ., «Trusting the Poles? Constructing Europe through Mutual Recognition», *Journal of European Public Policy*, τόμος 14(5), 2007, σ. 685.

⁵⁴ Peers, όπ.π., υποσημείωση 51, σ. 24.

ρυθμιστικής μη παρεμβάσεως στην εσωτερική αγορά καθίσταται στον τομέα των ποινικών υποθέσεων υποχρέωση των κρατών μελών να χρησιμοποιούν ενεργά το μονοπώλιο της ισχύος τους⁵⁵.

88. Για να έχει αποτελέσματα η αμοιβαία αναγνώριση σε ποινικές υποθέσεις, απαιτείται υψηλό επίπεδο αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Η εν λόγω εμπιστοσύνη συνδέεται με τη δέσμευση του άλλου κράτους όσον αφορά την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων του αποδέκτη του κρατικού καταναγκασμού⁵⁶.

89. Αυτή είναι η αφετηρία όλων των νομικών πράξεων στον τομέα της αμοιβαίας αναγνώρισης, όπως η οδηγία για την ΕΕΕ. Ωστόσο, μολονότι η αμοιβαία εμπιστοσύνη είναι αναγκαία, εντούτοις δεν μπορεί να επιβληθεί⁵⁷. Ως εκ τούτου, οι υφιστάμενες νομικές πράξεις στον τομέα της αμοιβαίας εμπιστοσύνης αντανακλούν επίσης ένα ορισμένο επίπεδο δυσπιστίας. Τούτο αποτυπώνεται στους κανόνες που επιτρέπουν τη μη αναγνώριση σε ορισμένες περιπτώσεις⁵⁸, στην εναρμόνιση ορισμένων θεμάτων της ποινικής δικονομίας σε επίπεδο Ένωσης⁵⁹, καθώς και στην εξέλιξη της συναφούς νομολογίας⁶⁰.

90. Στην υπό κρίση υπόθεση, οι διάδικοι στηρίχθηκαν στην οδηγία για την ΕΕΕ για να συζητήσουν τις διαφορές και τις ομοιότητες του εν λόγω συστήματος αμοιβαίας αναγνώρισης με τον κανονισμό 2017/1939. Ως εκ τούτου, θα ήθελα να εξετάσω, εν συντομία, την οδηγία για την ΕΕΕ.

91. Η οδηγία για την ΕΕΕ εκδόθηκε δυνάμει του άρθρου 82 ΣΛΕΕ για την ενίσχυση των διασυνοριακών ερευνών και βασίζεται στην αμοιβαία αναγνώριση. Σύμφωνα με το σύστημα της εν λόγω οδηγίας, η αρχή⁶¹ κράτους μέλους μπορεί να εκδώσει ευρωπαϊκή εντολή έρευνας (ΕΕΕ) όταν αυτό είναι αναγκαίο για τη διεξαγωγή έρευνας στο πλαίσιο της εθνικής ποινικής διαδικασίας. Δεν προβλέπεται προϋπόθεση να πληττει το αδίκημα τα οικονομικά συμφέροντα

⁵⁵ Peers, όπ.π., υποσημείωση 51, σ. 25.

⁵⁶ Τούτο έχει γίνει δεκτό από το Δικαστήριο. Βλ., για παράδειγμα, γνωμοδότηση 2/13 (Προσχώρηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ΕΣΔΑ), της 18ης Δεκεμβρίου 2014 (EU:C:2014:2454, σημείο 191), στην οποία το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, «ιδίως όσον αφορά τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, επιβάλλει σε καθένα από τα κράτη μέλη να δέχονται, πλην εξαιρετικών περιστάσεων, ότι όλα τα λοιπά κράτη μέλη τηρούν το δίκαιο της Ένωσης και, ειδικότερα, ότι σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματα που είναι αναγνωρισμένα από το δίκαιο αυτό».

⁵⁷ Iglesias Sánchez, S., και González Pascual, M., «Fundsteuerrights at the Core of the EU ELSJ», σε Iglesias Sánchez, S., και González Pascual, M. (επιμ.), *Fundamental Rights in the EU Area of Freedom, Security and Justice*, Cambridge University Press, 2021, σ. 8-9 (όπου υποστηρίζεται ότι οι ανησυχίες σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα προκάλεσαν τον βαθμιαίο περιορισμό της αμοιβαίας εμπιστοσύνης, η οποία είναι εμφανής στην ανάπτυξη της νομολογίας του Δικαστηρίου και τη θετική εναρμόνιση στο πλαίσιο του χώρου ΧΕΑΔ).

⁵⁸ Βλ., για παράδειγμα, άρθρα 3, 4 και 4α της αποφάσεως-πλαίσιο του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών (ΕΕ 2002, L 190, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση-πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2009, για την τροποποίηση των αποφάσεων-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ, 2005/214/ΔΕΥ, 2006/783/ΔΕΥ, 2008/909/ΔΕΥ και 2008/947/ΔΕΥ και την κατοχύρωση, διά του τρόπου αυτού, των δικονομικών δικαιωμάτων των προσώπων και την προώθηση της εφαρμογής της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης αποφάσεων που εκδίδονται ερήμην του ενδιαφερόμενου προσώπου στη δίκη (ΕΕ 2009, L 81, σ. 24)· καθώς και το άρθρο 11 της οδηγίας για την ΕΕΕ.

⁵⁹ Βλ. για παράδειγμα, οδηγία 2012/13/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2012, σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών (ΕΕ 2012, L 142, σ. 1). Βλ., επίσης, οδηγία (ΕΕ) 2016/343 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 2016, για την ενίσχυση ορισμένων πτυχών του τεκμηρίου αθωότητας και του δικαιώματος παράστασης του κατηγορουμένου στη δίκη του στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας (ΕΕ 2016, L 65, σ. 1).

⁶⁰ Σχετικά με τη νομολογία που δέχεται επιπλέον τρόπους για τη μη εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, βλ. απόφαση της 5ης Απριλίου 2016, Aranyosi και Căldăraru (C-404/15 και C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, σκέψεις 93 και 94), και απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2019, Dogobantu (C-128/18, EU:C:2019:857, σκέψεις 52 και 55).

⁶¹ Σύμφωνα με το άρθρο 2, στοιχείο γ', της οδηγίας για την ΕΕΕ, αρχή έκδοσης μπορεί να είναι «δικαστής, δικαστήριο, ανακριτής ή εισαγγελέας με αρμοδιότητα στη συγκεκριμένη υπόθεση» καθώς και «κάθε άλλη αρμόδια αρχή ορισθείσα από το κράτος έκδοσης», όταν η ΕΕΕ επικυρώνεται από δικαστή, δικαστήριο, ανακριτή ή εισαγγελέα στο κράτος έκδοσης. Πρόκειται για έννοια ευρύτερη από την έννοια της «δικαστικής αρχής έκδοσης» στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, η οποία αποκλείει τους εισαγγελέες. Επί της εν λόγω διαφοράς συγκεκριμένα, βλ. απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 2020, Staatsanwaltschaft Wien (Πλαστογραφημένες εντολές πληρωμής) (C-584/19, EU:C:2020:1002, σκέψεις 74 και 75).

της Ευρωπαϊκής Ένωσης: σημασία έχει μόνον ότι πρέπει να εκτελεστεί μέτρο έρευνας στο κράτος μέλος εκτός εκείνου στο οποίο διεξάγεται η κύρια έρευνα, ακόμη και όταν ένα αποδεικτικό στοιχείο βρίσκεται ήδη στην κατοχή των αρμόδιων αρχών του κράτους μέλους εκτέλεσης⁶².

92. Η αρχή κράτους μέλους μπορεί να εκδώσει ΕΕΕ εφόσον πληρούνται δύο προϋποθέσεις. Πρώτον, η ΕΕΕ πρέπει να είναι αναγκαία και αναλογική για τους σκοπούς της ποινικής διαδικασίας, λαμβανομένων υπόψη των δικαιωμάτων του υπόπτου ή κατηγορουμένου· δεύτερον, το μέτρο που προβλέπεται στην ΕΕΕ θα μπορούσε να είχε διαταχθεί υπό τις ίδιες προϋποθέσεις σε παρόμοια εγχώρια υπόθεση⁶³.

93. Αυτοί οι ουσιαστικοί λόγοι για την έκδοση της ΕΕΕ μπορούν να προσβληθούν μόνο στο πλαίσιο μέσου ένδικης προστασίας που ασκείται στο κράτος έκδοσης⁶⁴. Επομένως, προκύπτει ενστικτωδώς ότι οι επί της ουσίας εκτιμήσεις εμπίπτουν αποκλειστικά στην αρμοδιότητα του κράτους έκδοσης, λύση η οποία απλοποιεί σε σημαντικό βαθμό τη χρήση της ΕΕΕ και καταδεικνύει αναμφιβόλως υψηλό επίπεδο αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Συμβαίνει πράγματι αυτό;

94. Πρώτον, το άρθρο 14, παράγραφος 2, της οδηγίας για την ΕΕΕ προβλέπει πράγματι ότι οι λόγοι για την έκδοση ΕΕΕ μπορούν να προσβληθούν μόνο στο κράτος έκδοσης, αλλά «με την επιφύλαξη των διασφαλίσεων των θεμελιωδών δικαιωμάτων στο κράτος εκτέλεσης»⁶⁵. Τούτο αναπτύσσεται περαιτέρω στο άρθρο 11, παράγραφος 1, στοιχείο στ', της οδηγίας για την ΕΕΕ, κατά το οποίο μια ΕΕΕ μπορεί να απορριφθεί στο κράτος εκτέλεσης αν «υπάρχουν σοβαροί λόγοι να θεωρηθεί ότι η εκτέλεση του ερευνητικού μέτρου που αναφέρεται στην ΕΕΕ θα ήταν ασύμβατη με τις υποχρεώσεις του κράτους μέλους εκτέλεσης σύμφωνα με το άρθρο 6 ΣΕΕ και το Χάρτη»⁶⁶. Ανάλογα με την ερμηνεία της έννοιας «σοβαροί λόγοι», η προαναφερθείσα διάταξη φαίνεται να επιτρέπει στο κράτος εκτέλεσης να ελέγχει τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων στο κράτος έκδοσης. Επιπλέον, κατά το άρθρο 10, παράγραφος 3, της οδηγίας για την ΕΕΕ, η αρχή εκτέλεσης δύναται να μεταβάλλει το μέτρο έρευνας που ζητείται με ΕΕΕ, εάν το εν λόγω άλλο μέτρο μπορεί να έχει το ίδιο αποτέλεσμα με λιγότερο οχληρό τρόπο.

95. Η σύντομη επισκόπηση που παρατίθεται ανωτέρω καθιστά δύσκολο να υποστηριχθεί ότι η οδηγία ΕΕΕ συνεπάγεται υψηλό επίπεδο αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Εξακολουθεί να καταλείπεται σχετικά ευρεία διακριτική ευχέρεια στην αρχή εκτέλεσης όσον αφορά την αμφισβήτηση του επιπέδου προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων ή της εφαρμογής της αρχής της αναλογικότητας στο κράτος έκδοσης.

96. Για παράδειγμα, συγκριτικά με το σύστημα του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης (ΕΕΣ), στο οποίο προβλέπονται περιορισμένοι υποχρεωτικοί και προαιρετικοί λόγοι άρνησης της εκτέλεσής του, η οδηγία για την ΕΕΕ παρέχει στην αρχή εκτέλεσης μεγαλύτερη διακριτική ευχέρεια. Συγκριτικά, μπορούμε να χαρακτηρίσουμε το σύστημα του ΕΕΣ ως ένα κάπως ισχυρότερο είδος

⁶² Άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας για την ΕΕΕ.

⁶³ Άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας για την ΕΕΕ.

⁶⁴ Απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 2021, Spetsializirana prokuratura (Δεδομένα σχετικά με την κίνηση και τη θέση) (C-724/19, EU:C:2021:1020, σκέψη 53) (με την οποία το Δικαστήριο υπογράμμισε ότι η αρχή εκτέλεσης δεν μπορεί να ελέγξει τη συμμόρφωση μιας ΕΕΕ με τις προϋποθέσεις έκδοσής της βάσει της οδηγίας, διότι άλλως θα θιγόταν το σύστημα αμοιβαίας εμπιστοσύνης στο οποίο στηρίζεται η εν λόγω οδηγία).

⁶⁵ Βλ., επίσης, αιτιολογική σκέψη 22 της οδηγίας για την ΕΕΕ.

⁶⁶ Βλ., επίσης, αιτιολογική σκέψη 19 της οδηγίας για την ΕΕΕ.

αμοιβαίας αναγνώρισης. Κανένα σύστημα εκ των δύο δεν είναι πλήρες, δεδομένου ότι εξακολουθούν να επικεντρώνονται στην αναγνώριση μεμονωμένων αποφάσεων και ότι εξακολουθεί να υπάρχει δυνατότητα άρνησης στο κράτος μέλος εκτέλεσης⁶⁷.

97. Ως εκ τούτου, υφίσταται διαβάθμιση όσον αφορά την αμοιβαία αναγνώριση.

98. Στο πλαίσιο αυτό, το επιχείρημα ότι το σύστημα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας είναι «κάτι παραπάνω» από την αμοιβαία αναγνώριση θα μπορούσε να γίνει δεκτό εφόσον γίνει αντιληπτό υπό την έννοια ότι υποδηλώνει ότι το σύστημα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας θεσπίζει έναν διαφορετικό και υψηλότερο βαθμό αμοιβαίας αναγνώρισης.

99. Πάντως, η φράση «κάτι παραπάνω» δεν μπορεί να σημαίνει κάτι διαφορετικό. Με άλλα λόγια, δεν μπορεί να σημαίνει ότι το σύστημα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας δεν στηρίζεται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, η οποία απαιτεί εμπιστοσύνη στα νομικά συστήματα των άλλων κρατών μελών. Αυτή ακριβώς η αρχή, η οποία είναι ενσωματωμένη στο σύστημα, επιτρέπει την αποδοχή κανόνων άλλων κρατών μελών, έστω και αν είναι διαφορετικοί. Η δυνατότητα εφαρμογής της εν λόγω αρχής προϋποθέτει, όπως και στην περίπτωση όλων των άλλων πράξεων στον τομέα της αμοιβαίας αναγνώρισης, την ύπαρξη εμπιστοσύνης ότι όλα τα κράτη μέλη προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα.

100. Εν ολίγοις, η αμοιβαία αναγνώριση στις ποινικές υποθέσεις δεν αποτελεί ενιαία έννοια, αλλά παρουσιάζει διαβάθμιση στο πλαίσιο των διαφόρων μηχανισμών του πλαισίου του ΧΕΑΔ.

101. Αν γίνει δεκτό ότι η αμοιβαία αναγνώριση σε ποινικές υποθέσεις παρουσιάζει διαβάθμιση, τότε ο κανονισμός 2017/1939 είναι πράγματι η πιο προχωρημένη νομοθετική πράξη μέχρι σήμερα –αλλά ακόμη ως τέτοια, δεν προβλέπει πλήρη αμοιβαία αναγνώριση⁶⁸. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία αποτελεί ενιαίο οργανισμό, τα δε διασυνοριακά μέτρα που ανατίθενται δεν χρειάζεται να *αναγνωρισθούν*, αλλά απλώς να εφαρμοστούν. Εντούτοις, ελλείψει εναρμόνισης, τα θεμελιώδη δικαιώματα των υπόπτων και των κατηγορουμένων πρέπει να διασφαλίζονται εντός πλαισίου στο οποίο η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία δανείζεται διάφορους εθνικούς κανόνες, ουσιαστικούς και δικονομικούς ποινικούς, όπως στην περίπτωση διασυνοριακών ερευνών.

β) Εγγυήσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων στον κανονισμό 2017/1939

102. Δεδομένου ότι οι κανόνες ενός κράτους μέλους εφαρμόζονται όσον αφορά τη δικαστική έγκριση μέτρων έρευνας που θα διενεργηθούν σε άλλο κράτος μέλος, ενδέχεται να προκύψει μείωση ή ακόμη και κενά στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

103. Το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 2017/1939 ορίζει ότι η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία «διασφαλίζει κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων της τον σεβασμό των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στον Χάρτη»⁶⁹. Επιτρέπει ο κανονισμός 2017/1939 την εκπλήρωση της εν λόγω υποχρέωσης στην περίπτωση των διασυνοριακών ερευνών; Κατά τη γνώμη μου, η απάντηση είναι καταφατική.

⁶⁷ Για την άποψη ότι η αμοιβαία αναγνώριση στο δίκαιο της Ένωσης είναι περιορισμένη, υπό την έννοια ότι δεν προβλέπεται αυτόματη αποδοχή στο κράτος μέλος εκτέλεσης, βλ. Möstl, M., «Preconditions and Limits of Mutual Recognition», *Common Market Law Review*, τόμος 47 (2), Kluwer Law International, 2010, σ. 405, στις σ. 412, 418, 420.

⁶⁸ Για το ίδιο συμπέρασμα, βλ. Μητσιλέγκα και Giuffrida, όπ.π., υποσημείωση 48, σ. 89.

⁶⁹ Βεβαίως, η εν λόγω διάταξη αποτελεί απλώς ειδικότερη έκφραση της υποχρέωσης του συνόλου των οργανισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης να τηρούν τον Χάρτη, όπως εκφράζεται στο άρθρο 51, παράγραφος 1, του Χάρτη.

104. Έχω κατά νου διάφορους μηχανισμούς που προβλέπονται στον κανονισμό 2017/1939 και οι οποίοι συνηγορούν υπέρ αυτής της διαπίστωσης. Πρώτον, ο μηχανισμός συνεργασίας μεταξύ επιληφθέντος και βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα (άρθρο 31, παράγραφος 5, του κανονισμού 2017/1939)⁷⁰. Δεύτερον, το άρθρο 41 του κανονισμού 2017/1939 σχετικά με το εύρος της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και, τρίτον, η απαίτηση όλα τα κράτη μέλη να προβλέπουν δικαστικό έλεγχο των διαδικαστικών πράξεων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας (άρθρο 42, παράγραφος 1, του κανονισμού 2017/1939). Θα εξετάσω εν συντομία καθένα από αυτά διαδοχικά.

105. Πρώτον, όπως επισήμανε η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία και η Επιτροπή, ο κανονισμός 2017/1939 δεν περιέχει λόγους μη αναγνώρισης. Αντιθέτως, προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι απαιτήσεις του δικαίου του κράτους μέλους του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα και να διορθωθούν τυχόν σφάλματα στην αίτηση λήψης μέτρου έρευνας, το σύστημα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας βασίζεται σε εσωτερικό διάλογο μεταξύ του επιληφθέντος και του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα. Σύμφωνα με το άρθρο 31, παράγραφος 5, του κανονισμού 2017/1939, οι δύο ευρωπαίοι εντεταλμένοι εισαγγελείς συνεργάζονται για την αποτελεσματική διεξαγωγή της έρευνας χωρίς να θίγεται η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων⁷¹. Το εν λόγω σύστημα εσωτερικής συνεργασίας συγκαταλέγεται στα σημαντικά στοιχεία για τη διασφάλιση της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων εντός του συστήματος της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.

106. Ειδικότερα, ο βοηθός ευρωπαίος εντεταλμένος εισαγγελέας μπορεί να ενημερώνει τον εποπτεύοντα ευρωπαίο εισαγγελέα και να διαβουλεύεται με τον επιληφθέντα ευρωπαίο εντεταλμένο εισαγγελέα όταν προκύπτουν ζητήματα σχετικά με το μέτρο που έχει ανατεθεί. Οι περιπτώσεις που διαλαμβάνονται στο άρθρο 31, παράγραφος 5, σημεία γ' και δ', του κανονισμού 2017/1939 παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον: όταν ένα λιγότερο παρεμβατικό μέτρο μπορεί να επιτύχει τα ίδια αποτελέσματα και όταν ένα μέτρο που έχει ανατεθεί δεν υπάρχει ή δεν είναι διαθέσιμο για αντίστοιχες εγχώριες περιπτώσεις.

107. Η εκτίμηση ότι ένα λιγότερο παρεμβατικό μέτρο μπορεί να επιτύχει τα ίδια αποτελέσματα αντιστοιχεί στο άρθρο 10, παράγραφος 3, της οδηγίας για την ΕΕΕ, σύμφωνα με το οποίο η αρχή εκτέλεσης μπορεί να μεταβάλει το μέτρο που ζητείται με ΕΕΕ. Ακόμη σημαντικότερο είναι ότι τούτο σημαίνει ότι ο βοηθός ευρωπαίος εντεταλμένος εισαγγελέας καλείται να προβεί σε ανάλυση της αναλογικότητας του μέτρου που έχει ανατεθεί, η οποία σημαίνει πρόσθετο έλεγχο.

108. Η μη διαθεσιμότητα του ίδιου μέτρου για αντίστοιχες εγχώριες περιπτώσεις αποτελεί παράγοντα ο οποίος απαντά επίσης στο άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας για την ΕΕΕ και συνιστά λόγο μη εκτέλεσης σε ορισμένες περιπτώσεις σύμφωνα με το άρθρο 11, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας για την ΕΕΕ. Εάν οι δύο ευρωπαίοι εντεταλμένοι εισαγγελείς δεν καταλήξουν σε συμφωνία εντός επτά ημερών, το ζήτημα παραπέμπεται, σύμφωνα με το άρθρο 31, παράγραφος 7, του κανονισμού 2017/1939, στο μόνιμο τμήμα

⁷⁰ Το άρθρο 31, παράγραφος 5, του κανονισμού 2017/1939 ορίζει τα εξής: «Αν ο (η) βοηθός ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας κρίνει ότι: α) η ανάθεση είναι ελλιπής ή περιέχει πρόδηλο συναφές σφάλμα· β) το μέτρο δεν μπορεί να ληφθεί εντός της προθεσμίας που προβλέπεται στην ανάθεση για βάσιμους και αντικειμενικούς λόγους· γ) ένα εναλλακτικό και λιγότερο παρεμβατικό μέτρο μπορεί να επιτύχει τα ίδια αποτελέσματα με το μέτρο που έχει ανατεθεί· ή δ) το μέτρο που έχει ανατεθεί δεν υπάρχει ή δεν είναι διαθέσιμο για αντίστοιχες εγχώριες περιπτώσεις σύμφωνα με το δικαίωμα του κράτους μέλους του, τότε ενημερώνει τον (την) εποπτεύοντα(-ουσα) ευρωπαίο(-α) εισαγγελέα και διαβουλεύεται με τον (την) επιληφθέντα(-είσα) ευρωπαίο(-α) εντεταλμένο(-η) εισαγγελέα προκειμένου να επιλυθεί το ζήτημα σε διμερές επίπεδο».

⁷¹ Βλ., συναφώς, Herrnfeld, όπ.π., υποσημείωση 15, σ. 293 έως 295. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι Allegrezza και Mosna αντιμετωπίζουν τον μηχανισμό συνεργασίας των δύο ευρωπαίων εντεταλμένων εισαγγελέων ως επιβαρυντικό παράγοντα για την απλούστευση και την επιτάχυνση των διασυνοριακών ερευνών, ιδίως επειδή δεν προβλέπεται προθεσμία για την εκτέλεση του μέτρου έρευνας. Βλ. Allegrezza και Mosna, όπ.π., υποσημείωση 43, σ. 154 έως 155.

προκειμένου να ληφθεί οριστική απόφαση. Σε τελική ανάλυση, το μέτρο μπορεί να προχωρήσει ανεξάρτητα από τους ενδοιασμούς του βοηθού ευρωπαίου εντεταλμένου εισαγγελέα. Ωστόσο, είναι προς το συμφέρον της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας τα αποδεικτικά στοιχεία που προκύπτουν από τη διασυνοριακή έρευνα να μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατά το δικαστικό στάδιο της διαδικασίας⁷². Ως εκ τούτου, είναι απίθανο το μόνιμο τμήμα να εγκρίνει ένα μέτρο το οποίο δεν είναι αποδεκτό σε ένα από τα συμμετέχοντα νομικά συστήματα.

109. Μολονότι το σύστημα εσωτερικής συνεργασίας μεταξύ του επιληφθέντος και του βοηθού ευρωπαίου εντεταλμένου εισαγγελέα θα μπορούσε να μετριάσει τον κίνδυνο προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε ορισμένο βαθμό⁷³, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία λειτουργεί άψογα.

110. Στο πλαίσιο αυτό, ο κανονισμός 2017/1939 περιλαμβάνει πρόσθετους μηχανισμούς για τον έλεγχο των ενεργειών της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας σε διασυνοριακές έρευνες.

111. Πρώτον, το άρθρο 41 του κανονισμού 2017/1939 ορίζει λεπτομερέστερα τα συγκεκριμένα δικαιώματα των υπόπτων και κατηγορουμένων σε διαδικασίες της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Το εν λόγω άρθρο μνημονεύει τους κανόνες προστασίας του Χάρτη (παράγραφος 1)· την προστασία που διασφαλίζεται στους διάφορους μηχανισμούς της Ένωσης που εναρμονίζουν ορισμένα θέματα ποινικής δικονομίας στα κράτη μέλη (παράγραφος 2)⁷⁴· και όλα τα διαδικαστικά δικαιώματα που προβλέπονται από το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο (παράγραφος 3)⁷⁵.

112. Δεύτερον, το άρθρο 42, παράγραφος 1, του κανονισμού 2017/1939 επιτάσσει να είναι ο δικαστικός έλεγχος των μέτρων έρευνας πάντοτε διαθέσιμος. Κατά συνέπεια, αν δεν διενεργήθηκε προηγούμενος δικαστικός έλεγχος ή αν η συνδυασμένη εφαρμογή δύο νομικών συστημάτων (το ένα για την αιτιολόγηση του μέτρου και το άλλο για την εκτέλεσή του) προκάλεσε κάποια παράλειψη όσον αφορά την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, ο εκ των υστέρων δικαστικός έλεγχος του μέτρου θα χρησιμεύσει για τη διόρθωση κάθε πιθανής προσβολής⁷⁶.

113. Ο κανονισμός 2017/1939 διασφαλίζει υψηλό επίπεδο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Είναι αληθές ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις και υπό την οπτική ορισμένων κρατών μελών, αυτό μπορεί να οδηγήσει σε μείωση του προϋφιστάμενου επιπέδου προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων. Εντούτοις, τα δικαιώματα αυτά προστατεύονται τουλάχιστον στο επίπεδο του Χάρτη και της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (στο εξής: ΕΣΔΑ). Πράγματι, η εναρμόνιση οδηγεί

⁷² Όσον αφορά το παραδεκτό των αποδεικτικών στοιχείων, το άρθρο 37, παράγραφος 1, του κανονισμού 2017/1939 ορίζει απλώς ότι τα αποδεικτικά στοιχεία δεν κρίνονται απαράδεκτα ενώπιον εθνικού δικαστηρίου απλώς και μόνον επειδή έχουν συλλεγεί σε άλλο κράτος μέλος ή σύμφωνα με το δίκαιο άλλου κράτους μέλους.

⁷³ Οι Allegrezza και Mosna καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η διαδικασία συνεργασίας μεταξύ των δύο ευρωπαίων εντεταλμένων εισαγγελέων κατ' ουσίαν θα σημαίνει ότι θα τηρηθούν τα δίκαια αμφότερον των αντίστοιχων κρατών μελών. Βλ. Allegrezza και Mosna, όπ.π., υποσημείωση 43, σ. 153.

⁷⁴ Συμπεριλαμβανομένων του δικαιώματος σε διερμηνεία και μετάφραση, του δικαιώματος ενημέρωσης και πρόσβασης στο υλικό της δικογραφίας, του δικαιώματος πρόσβασης σε δικηγόρο και του δικαιώματος επικοινωνίας με τρίτα πρόσωπα και ενημέρωσής τους σε περίπτωση κράτησης, του δικαιώματος σιωπής και του δικαιώματος στον σεβασμό του τεκμηρίου αθωότητας, καθώς και του δικαιώματος σε δικαστική αρωγή.

⁷⁵ Συμπεριλαμβανομένης ρητώς της δυνατότητας προσκόμισης αποδείξεων, αιτήσεως διορισμού εμπειρογνομόνων ή διενέργειας πραγματογνωμοσύνης και ακρόασης μαρτύρων, καθώς και υποβολής αιτήματος στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία για τη λήψη τέτοιων μέτρων εκ μέρους της υπεράσπισης.

⁷⁶ Βλ., κατ' αναλογία, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα J. Richard de la Tour στην υπόθεση MM (C-414/20 PPU, EU:C:2020:1009, σημείο 133) (στις οποίες εξήγησε ότι η αποτελεσματική δικαστική προστασία απαιτεί να ελέγχονται οι προϋποθέσεις εκδόσεως ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως στο στάδιο της ποινικής διαδικασίας μετά την παράδοση, εφόσον δεν προβλέπεται κάποιο μέσο ένδικης προστασίας σε προγενέστερο στάδιο).

αναπόφευκτα σε αποδυνάμωση της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε κράτη μέλη στα οποία υφίσταται ήδη υψηλότερο επίπεδο προστασίας⁷⁷, εκτός αν ο υψηλότερος κανόνας προστασίας θεσπίζεται ως κοινός κανόνας.

114. Ωστόσο, αυτό είναι το τίμημα για τη δημιουργία ενός κοινού αύριο.

115. Εν κατακλείδι, όταν πρόκειται για διασυνοριακές έρευνες, ο κανονισμός 2017/19939 θεσπίζει ένα ιδιαιτέρως ανεπτυγμένο σύστημα αμοιβαίας αναγνώρισης. Μολονότι δεν προβλέπει τη δυνατότητα απόρριψης της απόφασης του επιληφθέντος ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα ότι είναι αναγκαία η εκτέλεση μέτρου έρευνας σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο στο οποίο διεξάγεται η κύρια έρευνα, εντούτοις περιλαμβάνει διάφορες εγγυήσεις που διασφαλίζουν την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Επομένως, η ερμηνεία του άρθρου 31, παράγραφος 3, του κανονισμού 2017/1939 υπό την έννοια της κατανομής των αρμοδιοτήτων για τον έλεγχο ενός διασυνοριακού μέτρου έρευνας μεταξύ των εννόμων τάξεων των κρατών μελών του επιληφθέντος και του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα δεν θέτει σε κίνδυνο την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Κατόπιν των ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο να προκρίνει την ερμηνεία των άρθρων 31 και 32 του κανονισμού 2017/1939 που εκτίθεται στο σημείο 73 των παρουσών προτάσεων.

III. Πρόταση

116. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Oberlandesgericht Wien (εφετείο Βιέννης, Αυστρία) ως εξής:

1) Το άρθρο 31, παράγραφος 3, και το άρθρο 32 του κανονισμού (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου, της 12ης Οκτωβρίου 2017, σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας (στο εξής: κανονισμός 2017/1939),

έχουν την έννοια ότι, σε περίπτωση διασυνοριακών ερευνών, το δικαστήριο που εγκρίνει μέτρο προς εκτέλεση στο κράτος μέλος του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα δύναται να εκτιμήσει μόνον τις πτυχές που συνδέονται με την εκτέλεση μέτρου έρευνας.

2) Το άρθρο 31, παράγραφος 3, και το άρθρο 32 του κανονισμού 2017/1939

έχουν την έννοια ότι, σε περίπτωση διασυνοριακών ερευνών, το δικαστήριο του κράτους μέλους του βοηθού ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα πρέπει να δεχθεί την εκ μέρους του επιληφθέντος ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα εκτίμηση ότι το μέτρο είναι δικαιολογημένο, ανεξαρτήτως του αν για το μέτρο αυτό έχει προηγουμένως ληφθεί δικαστική έγκριση από δικαστήριο του κράτους μέλους του επιληφθέντος ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα.

⁷⁷ Τούτο είναι σαφές στην εναρμόνιση των κανόνων για τις ερήμην δίκες. Η λύση που προκρίθηκε στο άρθρο 4α της αποφάσεως-πλασιού για το ΕΕΣ ήταν αντίθετη προς το ισπανικό επίπεδο προστασίας, όπως κατέστη σαφές στην απόφαση Melloni. Ωστόσο, όπως είναι γνωστό, το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, όταν πραγματοποιείται εναρμόνιση στο επίπεδο της Ένωσης, οι υψηλότεροι εθνικοί κανόνες προστασίας δεν μπορούν να παρακωλύουν την αποτελεσματικότητα του συστήματος αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Βλ. απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2013, Melloni (C-399/11, EU:C:2013:107, σκέψεις 62 έως 64).